

OTDK-DOLGOZAT

Vass Márta

MA

2013

**NŐK A POLITIKÁBAN – IX. MAGYAR POLGÁRMESTEREK
VILÁGTALÁLKOZÓJA
GÖDÖLLŐ, 2012.**

**WOMEN IN POLITICS- IX. WORLD MEETING OF HUNGARIAN
MAYORS
GÖDÖLLŐ, 2012.**

Vass Márta

Kézirat lezárása: 2012. október 26.

TARTALOM

BEVEZETÉS	1
1. SZAKIRODALOM FELDOLGOZÁSA.....	3
1.1. AZ EGYENJOGÚSÁG FELÉ VEZETŐ ÚT	3
1.1.1. Feminizmus.....	3
1.1.2. Nőegyletek, nőmozgalmak Magyarországon.....	4
1.2. A NŐK RÉSZVÉTELÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK A POLITIKAI DÖNTÉSHOZATALI FOLYAMATOKBAN.....	5
1.2.1. A nők hátrányos megkülönböztetését tiltó nemzetközi és hazai jogszabályok	5
1.2.2. A nők politikai részvételét támogató intézkedések.....	6
1.3. NŐK RÉSZVÉTELE A KÜLÖNBÖZŐ POLITIKAI SZERVEZETEKBE	9
1.3.1. Civil szervezetek szerepe	9
1.3.2. Nők a parlamentben	10
1.3.3. Nők az Európai Parlamentben.....	11
1.3.4. Nők az önkormányzatokban.....	11
1.4. NŐK A KÖZÉLETBEN.....	12
1.4.1. Női politikusok jellemzői.....	12
1.4.2. Női szerepfelfogás a közéletben részvevő nők körében	13
1.4.3. Női politikusok tipológiája	15
2. A VIZSGÁLAT HIPOTÉZISEINEK BEMUTATÁSA	17
3. VIZSGÁLAT BEMUTATÁSA	18
4. A VIZSGÁLAT EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA.....	20
4.1. RÉSZVÉTEL	20
4.2. KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA.....	23
4.3. STRUKTURÁLT INTERJÚK EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA.....	40
5. ÖSSZEFOGLALÁS, KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	51
IRODALOMJEGYZÉK.....	56
MELLÉKLETEK	I
1. MELLÉKLET: KÉRDŐÍV.....	II
2. MELLÉKLET: INTERJÚK FŐBB KÉRDÉSEI.....	VI

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: Részvevők jelölő szervezete	24
2. táblázat: A megkérdezettek véleménye a kvótarendszer bevezetésének szükségességéről	29
3. táblázat: A megkérdezettek véleménye arról, hogy a kvótarendszer növelné, vagy csökkentené a politikai rendszer demokratikus jellegét	30
4. táblázat: A megkérdezettek szerint, változna-e a politikai döntések tartalma, ha több nő ülne a döntéshozók között.....	30
5. táblázat: A megkérdezettek véleménye arról, összeegyeztethető-e a női nemi szerepekkel a politikusi pálya	32
6. táblázat: A megkérdezettek véleménye arról, hogy van-e különbség férfi és női politikusok között.....	34
7. táblázat: A politikai pályára való felkészülés tudatossága nemek szerint	35
8. táblázat: A politikai pályára kerülés módja nemek szerint	36
9. táblázat: A női politikusok növekvő arányának és a kvótarendszer szükségességének a viszonya	37
10. táblázat: Női politikusok szüksége és a női szerepek kapcsolata	38
11. táblázat: A női politikusok szükségének és bejutási lehetőségek megítélésének viszonya	39
12. táblázat: Összehasonlító táblázat: Szükség lenne-e több női politikusra és van-e különbség köztük	39
1. ábra: A megkérdezettek életkoruk szerinti megoszlása	23
2. ábra: Település jellege szerint.....	23
3. ábra: A válaszadók jelölő szervezete	24
4. ábra: A válaszadók jelölő szervezete önmeghatározást tekintve	24
5. ábra: A megkérdezettek politikai tisztsége	25
6. ábra: A megkérdezettek miként kerültek politikai pályára	26
7. ábra: A megkérdezettek szerint szükség van-e több női politikusra.....	27
8. ábra: A válaszadók szerint szükség van-e több női politikusra - Férfi	28
9. ábra: A válaszadók szerint szükség van-e több női politikusra - Nő	28
10. ábra: A megkérdezettek szerint mekkora kvóta szükséges	29
11. ábra: A megkérdezettek szerint milyen személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak.....	33
12. ábra: A megkérdezettek szerint miben más egy női politikus	35
13. ábra: A női politikusok növekvő arányának és a kvótarendszer szükségességének a viszonya	36

BEVEZETÉS

Társadalmunk változásban van, ezzel az eddigi hagyományos nemi szerepek kibővülnek, és sok szempontból változnak is. A nők a társadalom minden szegmensében egyre nagyobb szerepet vállalnak, és megjelennek a korábban elsősorban tipikusan csak férfiak számára fenntartott foglalkozásokban és szerepekben is. Ma már megtaláljuk őket a politikai pályákon is, de eltérően a fejlettebb nyugat- és főleg észak-európai országok gyakorlatától, Magyarországon még mindig kevés nő vesz részt a politikai döntéshozatali rendszerben.

A nők, hagyományos társadalmi szerepük és feladataik miatt sok szempontból hátrányos helyzetben vannak mind a munkaerőpiacon való elhelyezkedés, mind a magasabb szintekre jutás területén, mind a politikai életben való megjelenés esetében. Hátrányos helyzetük kompenzálására – elsősorban a fejlett államok – pozitív diszkriminációt alkalmazva különféle támogatási rendszereket építettek ki, kezdve a kisebb programoktól egészen a törvényalkotásig.

Európa több országában a nők esélyegyenlőségének érdekében kvótarendszereket vezettek be például a politikai életben is. Van, ahol a törvényalkotás kvótákat szab meg arra nézve, mekkora legyen a női képviselők aránya, vagy pedig maguk a politikai pártok alkalmaznak kvótát a női képviselőjelöltek számáról. Ennek következtében számos országban a politika területén csaknem fele arányban vannak jelen a nők, ezzel növelve országuk demokratikus mivoltát. Európa fejlettebb részein, főleg az észak-európai országokban mára ez bevált gyakorlattá vált. Világszerte megfigyelhető ez a tendencia, sőt sok helyen a nők már a politika legmagasabb szintjén is képviseltetik magukat.

Magyarországon azonban még nagyon kevés női politikus van, és minél magasabb szinteket nézünk, annál kevesebb nővel találkozhatunk. Pedig naponta közbeszéd tárgya a médiában, miért is van szükség a kvótarendszer bevezetésére. Például olyan jogszabályokat szeretnének bevezettetni, hogy a választások során a pártok a jelölt állításuknál női kvótát szabjanak meg. Sőt még arra is készül törvényjavaslat, hogy a gazdasági társaságokban, illetve a vezető pozíciójú munkavállalók körében legyen bevezetve a női kvóta.

2012 nyarán részt vettem a IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján, amelyet Gödöllőn rendeztek meg. A kétnapos konferencián megjelent polgármesterek és képviselők körében kérdőíves felmérést végeztem, majd interjúkat is készítettem. Arra kerestem a válasz, mit gondolnak a nők politikai szerepvállalásáról, a kvótarendszer bevezetéséről, miben látják a

különbséget a női és férfi politikusok között, és véleményük szerint más lenne-e a hazai közélet és politikai kultúra, ha több nő vehetne részt a politikai döntéshozatalban.

Emberi erőforrás tanácsadó mesterszakos hallgatóként különösen az érdekelt, hogy a megkérdezettek, milyen emberi kvalitásokat várnak el attól, aki politikusi pályára lép, milyen személyiségjegyekkel kell rendelkeznie egy politikusnak, és ebben látnak-e különbséget a férfiak és nők között.

A dolgozatom célja az, hogy a szakirodalmak alapján felvázoljam a nők politikai szerepvállalásának kérdéseit, és azt, mennyire egyeztethető össze a politikusi pálya a hagyományos női szerepekkel. A kérdőíves vizsgálat és az interjúk alapján azt szeretném bemutatni, hogy maguk az érintettek, politikusok és a döntéshozatalban szereplők – nők és férfiak – hogyan vélekednek mindezekről.

1. SZAKIRODALOM FELDOLGOZÁSA

1.1. Az egyenjogúság felé vezető út

1.1.1. Feminizmus

A nők emancipációjának kivívásához nagyban hozzájárult a nőmozgalom, melyet feminizmus néven ismernek világszerte. A feminizmus olyan politikai, ideológiai valamint társadalmi mozgalom, amelyben a nők érdekeit képviselik (Pető, 2008). A mozgalom a nemek esélyegyenlőségének igényét veti fel, célja, hogy felszámolja az esélykülönbségeket. Ennek számos áramlatát különböztethetjük meg, ami abból is következik, hogy a tagjai többféle társadalmi osztályból kerülnek ki, és politikai érdekeikért is többféleképpen küzdenek. A feminizmus irányzatait számtalan módon lehetne csoportosítani, mint például az ideológiai gyökereik szerint, a tudományági kötődés, a vallási hovatartozás, a területi sajátosságok szerint, valamint a férfiakhoz fűződő viszony alapján is. Ezen felül elkülöníthetjük a feminizmus tudományos (akadémiai, elméleti) és mozgalmi (gyakorlati) irányzatát is (Pető, 2008., Koncz, 2006).

A feminizmus nemzetközi történetét tekintve a szakirodalom három hullámot különböztet meg. A 18. század végétől a 20. század elejéig tartó időszakot nevezik első hullámnak, amikor a felső és középosztálybeli nők karitatív egyesületeket, egyleteket hoztak létre, és ezek keretében árváknak, lelencke adott gyerekeknek, elesett nőknek, szegény családoknak igyekeztek segítséget nyújtani. Például Magyarországon a női jótékony egyesületek tevékenységükkel, törekvéseikkel alapozták meg az állami gyermek- és anyavédelem (1901) megteremtését.

E történeti korszakhoz tartozik, hogy a 20. század elején, különösen az első világháború idején, a nők tömeges munkába állása új szempontokat vetett fel. A munkahelyeken, a munka világában tapasztalt egyenlőtlenségeken a szociáldemokrata párt nőszervezetei próbáltak meg változtatni. Ebben az időszakban a nők alapvető jogaiért folytak a harcok, többek között a politikai esélyegyenlőségért, a szavazati jogért, egyenlő bánásmódért, az egyetemi oktatásba való és az akadémiai életbe való bejutásért (Hübel, 2007., Pető, 1998).

A feminizmus második hulláma az 1960-70-es évekre tehető, amikor Amerikában megalakulhattak a feminista szervezetek jól kiépült hálózatai. A társadalmi és gazdasági változások hatására a nők ekkor tömegével álltak munkába, ezzel megteremtődött az önálló

jövedelem megteremtésének lehetősége, valamint kiszélesedtek az oktatási lehetőségek is (Lévai, 2000).

A feminizmus harmadik hulláma politikai célokat tűzött ki az 1980-as években. A feministák már a politika felé irányultak, nőszekciókat alakítottak ki pártokban valamint szakszervezetekben. Ezáltal a női érdekérvényesítési stratégia párhuzamosan célozta meg a nőszervezeteket, valamint a pártokat egyaránt (Koncz, 2006).

1.1.2. Nőegyletek, nőmozgalmak Magyarországon

Magyarországon az arisztokrata nők a reformkortól alapítottak női szervezeteket, egyleteket, amelyek nem politikai célzattal jöttek létre. Az első, már szervezettel rendelkező női csoport 1817-ben jött létre Pesti Jótékony Nőegylet néven. A nőegyletekben való részvétel a 19. század végére már presztízs értékű, társadalmilag elvárt tevékenységgé vált (Pető, 2008). A jótékonyági szervezetekben való munka már nemcsak az úriasszonyok kiváltsága volt, a középosztálybeli háziasszonyok és dolgozó nők is egyre aktívabban vettek részt egy-egy tevékenységi körben. Nemcsak karitatív alapon, hanem szakmai és felekezeti alapon is létrejöttek női szervezetek (Mária Dorothea Tanító Egylet, Bába-Egyesület, Keresztény Nők Szövetsége, Zsidó Leánykiházásító Egylet, Vörös Kereszt stb.), amelyek szociális feladatok mellett szakmai, politikai célokért is küzdöttek. Árvaházakat, gyermekintézményeket, anyaothonokat hoztak létre és működtettek, szegénygondozást, hadiárvák és özvegyek, hadirokkantak segítségét vállalták (Pető, 2008). Tevékenységükkel a nyilvánosság felé is fordultak, a mindenkori kormányra közvetve, de gyakran közvetlenül is nyomást gyakoroltak.

Magyarországon a jótékony nőegyleteken kívül forradalmi típusú női szerveződések is alakultak, mégpedig a szociáldemokrata szakszervezetek keretein belül. A nemzetközi szüfrazsett mozgalomhoz kapcsolódóan létrejött a Feminista Egyesület, valamint a Nőtisztviselők szervezésében megalakult egy olyan középosztálybeli nőkből álló csoport, amely az I. világháborúig a magyar progresszióval közösen fogalmazta meg követeléseit. A nők választójogaiért zajló küzdelem volt a mozgalom tetőpontja (Pető, 2006; 2008). Az I. világháború után a nők megkapták a részleges választójogukat, így női képviselők is bejuthattak a Parlamentbe (Pető, 2008). Később megalakult az első női tömegszervezet is, a Pro Hungária Nők Világszövetsége.

A II. világháború után, 1945-ben létrehozták a Magyar Nők Demokratikus Szövetségét (MNDSZ) a későbbi Magyar Nők Országos Tanácsát. Az 1945-ös általános női választójog

bevezetésével azonban, tulajdonképpen elvették a feministák célkitűzéseit. A Feministák Egyesületének valamint az MNDSZ-nek közös munkáját belső generációs konfliktusok és osztályharcok is nehezítették, sőt hamarosan, 1956-ban más civil szervezetekkel együtt be is tiltották őket (Pető, 2006; 2008).

1.2. A nők részvételét meghatározó tényezők a politikai döntéshozatali folyamatokban

A nők részvétele a politikai döntéshozatalban igen alacsony, az Európai átlaghoz képest hazánkban különösen kevesen vannak. A nők kedvezőtlen helyzetét számos módon próbálták javítani a törvényhozók. A következőekben ezeket az intézkedéseket igyekszem bemutatni.

1.2.1. A nők hátrányos megkülönböztetését tiltó nemzetközi és hazai jogszabályok

Az Európai Unió hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmének hosszú története van. Az 1957-es Római Szerződés 19. cikke a férfiak és nők közti egyenlő bánásmódról rendelkezik, miszerint az egyenlő munkáért egyenlő bér jár. Itt még csak gazdasági megfontolás állt a háttérben, de az 1970-es évektől kezdve már a szociális nézőpontok kerültek előtérbe. A Szociális Akcióprogram alapján a közösségi jogalkotásban is egyre nagyobb szerepet kapott a hátrányos megkülönböztetés tilalma. Majd a 76/207/EGK irányelvben meghatározták a férfiak és nők közötti egyenlőbánásmód elvét a munkához, a szakképzéshez, a szakmai előremenetel jutás és a munkafeltételek területén (Nyárádi, 2008).

Az Európai Unió 1997-ben aláírta az Amszterdami Szerződést, melynek 13. cikke előírja a nemi, faji vagy etnikai származáson, valláson, vagy meggyőződésen, fogyatékosságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmát (Nyárádi, 2008). 2000 júniusában az Európai Bizottság elfogadta azt a programot, amely a nemek egyenlőségét tűzte ki célul. (Framework Strategy on Gender Equality) Ez a stratégia 2001-2005-ig tartó időszakot érinti, és a gazdasági életben, a társadalomban valamint a civil szférában szeretné megvalósítani az esélyegyenlőséget, továbbá a döntéshozatalban az egyenlőséget és nemi sztereotípiák megszüntetését is. Ezek szerint az esélyegyenlőség követelménye legfőképp a politikára, nyilvánosságra, valamint a médiára vonatkozik. Az Európai Bizottság a 2000/407/EC dokumentummal szabályozta, hogy a bizottságaiban és a szakértői csoportjaiban egyik nem képviselőiből sem lehet kevesebb, mint 40 százalék (Ilonszki, 2005). Elfogadtak egy Akcióprogramot, aminek a *gender mainstreaming* volt az alapelve, amely azt jelenti,

hogy „a döntések minden szintjén és szakaszában mérlegelni kell a nőkre gyakorolt hatásokat, és olyan közpolitikai döntéseket kell hozni, amelyek speciálisan az esélyegyenlőség elérését szolgálják”. (Ilonszki, 2005. p. 59-60.). 2001. január 8-án az Európa Parlament egy határozatot hozott, miszerint a politikai intézményekben és döntésekben 40 százalékos kvótát kell biztosítani, mégpedig mindkét nemre egyaránt. Ellenben ez a határozat nem kötelező érvényű (Ilonszki, 2005).

A magyar joggyakorlatban három fontosabb dokumentumot érdemes megemlíteni, amelyek a nőket ért diszkrimináció tilalmáról rendelkeznek. Magyarországon már az 1949-es Alkotmány is tiltotta a nemi diszkriminációt, ugyanakkor kimondta a férfiak és nők közötti esélyegyenlőséget az állampolgári, gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális jogokban egyaránt (Silius, 2003). A 2012. január elsején hatályba lépett új Alaptörvény Szabadság és felelősség részében, a XV. cikkben kimondja, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő, és az alapjogokat megkülönböztetés nélkül mindenkinek biztosítja. Kijelenti, hogy az esélyegyenlőséget külön intézkedésekkel segíti elő. A 2003. évi CXXV. Esélyegyenlőségi törvénnyel megszületett az a norma, amellyel az Európai Unió az egyenlő bánásmód terén megalkotott irányelveit összehangolta. Ez a törvény szintén tiltja a hátrányos megkülönböztetést és a nőket is megnevesíti benne (Nyárády, 2008). A 2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről, mely megszabja, hogy be kell tartani az egyenlő bánásmód elvét a munka díjazásánál.

1.2.2. A nők politikai részvételét támogató intézkedések

A demokrácia alapvető követelménye a nők esélyegyenlősége, amely azonban még a fejlettebb országokban sem ment végbe teljes mértékben. Ezért megkülönböztetett támogatásra van szükség, ennek érdekében számos ország alkalmazza a pozitív diszkriminációt a nőkre valamint más hátrányos helyzetű csoportokra vonatkoztatva. Koncz szerint a nők számítanak a „legnagyobb kisebbségnek”, hátrányos helyzetük társadalmi szerepükből fakad. A demokrácia minőségét jelzi, milyen arányban vesznek részt a nők a politikai döntéshozatalban. Ahhoz, hogy érdekeiket hatékonyan képviselni tudják, szükség lenne a „kritikus tömeg” eléréséhez, amely 30 százalékos részarányt jelentene (Koncz, 2006).

Koncz a pozitív diszkriminációnak három formáját és korszakát különbözteti meg a szakirodalom, ezek pedig a következők: direkt pozitív diszkrimináció alkalmazása, támogató intézkedések rendszere, valamint nemi főáram-politika érvényesítése (Koncz, 2006).

1.2.2.1. Direkt pozitív diszkrimináció

A direkt pozitív diszkrimináció kötelezés vagy ajánlás módján avatkozik be a döntéshozatali fórumok munkavállalói felvételi módjába (Koncz, 2006).

Ennek négy módszere ismert:

a) helyfenntartás

Ez azt jelenti, hogy meghatározott számú mandátum van, melyet kétféleképpen lehet betölteni, vagy külön erre szervezett választás során, vagy maga a parlament, a kormány dönti el, hogy kik nyerhetik el ezeket a helyeket.

b) kinevezés

Ennél a módszernél viszont a pártok jelölik ki, kik képviseljék őket a parlamentben. A helyfenntartás valamint a kinevezés főként a fejlődő országokban jellemző.

c) előnyben részesítés

Ezt a formát az egyén szintjén alkalmazzák, amikor egy bizonyos, preferált csoport tagja, a többi csoport tagjaival szemben előnyben részesül. Ez történhet mérsékelt formában, amikor az előnyben részesített személy majdnem azonos végzettséggel és kompetenciákkal bír, mint a többi jelölt. A radikális formánál viszont az egyén a követelmények minimumát teljesíti csak, és annak ellenére, hogy a másik nem képviselői közül jobb teljesítésű jelöltek kerülnek ki, mégis neki kedveznek.

d) kvóták alkalmazása

Ez a forma a „kritikus kisebbség” számát és arányát írja elő, ez a számarány országonként változó. Például a kevésbé érett demokráciák mindössze 20-30 százalékos arányt jelöltek meg, míg a fejlettebb országokban 40-50 százalékos részvételi arányt írnak elő. (Koncz, 2006) A kvóták alkalmazása az észak-európai országok baloldali és liberális pártjai körében vált mindennapossá, ahol eleinte 30 később 40 százalékos részvételi arányt szabtak meg. Példaként megemlíthető Norvégia és Svédország, ahol a pártok többsége már a nők 50 százalékos részarányt tűzték ki elérendő célnak (Koncz, 2006). Magyarországon a nők a közéletben igencsak alulreprezentáltak, ezt 2007 augusztusában az ENSZ CEDAW bizottsága is jelezte, ezért konkrétan javasolták a kvóta bevezetését (Ilonszki, 2007).

A kvóták alkalmazásával kapcsolatban máig viták folynak. A vélemények eltérnek abban, hogy a kvótát hol vezessék be, elég lenne-e csak pártokon belül, vagy pedig szélesebb körben lenne célszerűbb, vagyis a pártokban, a parlamentben, a kormányzatban, valamint a közigazgatásban egyformán. A kvóta ügyében a vitapartnerek abban egyetértenek, hogy a kvótarendszert csak ideiglenesen lehet bevezetni, ugyanis ha elérte célját, tehát megvalósult az esélyegyenlőség, akkor érdemes lenne megszüntetni (Koncz, 2006).

1.2.2.2. Támogató intézkedések rendszere

Észak-Amerikában a hatvanas évektől, Európában pedig a nyolcvanas évektől alkalmaznak támogató és pozitív akciók intézkedéseket. Felismerték ugyanis, hogy nem elég csak direkt intézkedésekkel bevonni a nőket a politikai döntéshozatalba, hanem a részvételük feltételrendszerét is javítani kellene. A nyolcvanas években az Európa Tanács „Nők és férfiak egyenjogúsági bizottsága” kidolgozta a „paritásos demokrácia elvét”, mely azt célozza meg, hogy a politikai döntéshozatalban valamint a vezetésben, a nők a népességen belüli arányuknak megfelelően vegyenek részt. Ebben az időszakban hívták fel a figyelmet a nők erősségeire, valamint arra, hogy ők sajátos női látásmódjukkal gazdagítani tudják a politika világát (Koncz, 2006). A „partnerség elve” is ide kapcsolódik, ami a férfiak és a nők alkotó együttműködését helyezi előtérbe. Ez a két elv egymást kiegészíti, míg a paritás elve a nemek különbözőségét, ugyanakkor egyenlőségét hangsúlyozza, addig a partnerség elve a szinergiahatást emeli ki (Koncz, 2006).

1.2.2.3. Nemi főáram-politika

A nemi főáram-politikát, azaz a gender mainstreaminget a Nők IV. Világkonferenciáján, 1995-ben fogalmazták meg először. Ez kifejezi azt az igényt, hogy a politikai döntéshozatalban részvevő szervek minden politikai döntésében és akciójában ott legyen az esélyegyenlőség. A nemek közötti esélyegyenlőséget uniós szintre emelték, és az integrációs stratégia részévé tették. A hosszú távú stratégia mellett továbbra is célszerű a pozitív intézkedések alkalmazása, melyek persze csak rövidtávú sikereket hozhatnak (Koncz, 2006). A nemi főáram-politika megvalósulásának számos társadalmi feltétele van. Mindenekelőtt fontos kiemelni a törvényhozási szintet, mely a fentebb említett pozitív intézkedéseivel, a diszkrimináció tilalmával járul hozzá az esélyegyenlőség megvalósulásához. Ehhez kapcsolódóan hatékony intézményrendszer szükséges, valamint támogató, elfogadó kulturális

környezet, továbbá a fejlődés nyomon követése céljából megfelelő mérési és ellenőrzési módszertan, végül egy információs rendszer létrehozása szükséges (Koncz, 2006).

1.3. Nők részvétele a különböző politikai szervezetekben

A nők közéleti-politikai részvétele piramisformát mutat, ugyanúgy mint a munkaerő-piaci, gazdasági, valamint a tudományos életben is. A politikai életben a csúcsot a képviselői és kormányzati csoportok jelentik, ahol igen csekély a nők aránya. Az alacsonyabb szinteken, mint például az önkormányzatok szintjén már több nő van, különösen az önkormányzati képviselők körében (Ilonszki, 2007).

Az esélyegyenlőség megvalósításában a politikai döntéshozóknak van kiemelt szerepe, ugyanis ennek a rétegnek vannak meg azok az eszközei, melyekkel ez megvalósítható. Ezek az eszközök lehetnek a jogi szabályozások, intézményrendszerek felállítása valamint pénzügyi feltételek megléte (Koncz, 2006).

1.3.1. Civil szervezetek szerepe

A civil társadalmon belül megindult önszerveződés intézményesült formája a civil szervezetek, melyek legfőbb céljai között szerepelnek az emberek magán- és közösségi érdekeinek védelme. Hazánkban kevés nőszervezet van (65 ezer civil szervezetből csak 189 tartozik ide), ezeknek a fele általános női kérdésekkel foglalkozik, és a nemek közti esélyegyenlőség megvalósulását célozzák meg (Koncz, 2006). Nagy Beáta (2005) szerint a női civil szervezetek több funkcióval rendelkeznek, például szolgáltatói, innovatív, képviselői, támogatói, kifejező és irányító funkcióval, valamint közösségépítő, demokratizáló funkcióval.

A nőszervezetek számára a hálózatépítés igen nehéz, mert nincs meg hozzá a kellő támogató politikai kultúra, kevés a tapasztalat, nagyon gyenge szervező erejük van, csak szűk mozgástérrel rendelkeznek, és nem képesek tömegeket mozgósítani. (Koncz, 2006) A nőszervezetek egyharmada országos szintű, így egyfajta közvetítő szerepet töltenek be a hatalom és a civil női szervezetek között. Igyekeznek képviselni az érdekeiket, előmozdítani a párbeszédet a politikai hatalommal, valamint az Európai Unió nemi főáram-politikájának bevezetését szorgalmazzák. A legnagyobb ernyőszervezet a Magyar Nők szövetsége, amely 45 tagszervezettel és tízezer taggal rendelkezik, 1994-ben elindította a Magyar Női

Akadémiát. A nőszervezetek képzési programokat indítanak, és felkészítik a nőket arra, hogy politikai szerepet vállaljanak. Egyfajta előiskolaként jelennek meg, ahol megtanulhatók a hatalomba kerülés és bennmaradás módszerei is. Általában ezeken a csatornákon keresztül tudnak eljutni a nők a magasabb döntéshozatali szervekbe, például a Parlamentbe (Koncz, 2006).

1.3.2. Nők a parlamentben

A parlamenti képviseletet tekintve mindig kevés volt a nők aránya, bár folyamatosan nőtt, különösen az államosított feminizmus idejében, amely a Magyar Dolgozók Pártjának 1951-es határozatával indult. Ekkor már a nők 17 százalékkal vették részt a Parlamentben (Pető, 2008). A szocializmusban több munkásnő is országgyűlési képviselő lett, ezzel szimbolikus funkciókat is betöltöttek, míg nőként az egyenjogúságot, addig munkásnőként a társadalmi egyenlőséget szimbolizálták (Tóth, 2008). A parlamenti képviselők aránya 1980-ig állandóan növekedett, sőt már elérték az egyharmados arányt is, ekkoriban a skandináv államokban volt hasonló ez az arányszám. 1985-től, a választási rendszer korszerűsítésével azonban folyamatosan csökkent a részvételük a parlamentben, és a rendszerváltást követően drasztikus csökkenés következett be, 2006-ban a nők aránya mindössze 10,6% volt (Koncz 2006).

Lévai Katalin (2009) szerint a pártoknál még mindig nem jellemző, hogy a jelöltállítási folyamataikban tudatosan törekednének arra, hogy több nőt jelöljenek, illetve szerepeltessenek a kampányaikban. Az SZDSZ 2007-ben egy törvénymódosítási javaslatot nyújtott be, amelyben az 50 százalékos női kvóta bevezetését kérték a Parlamenttől, végül ezt nem fogadták el (Lévai, 2009).

A pártok jelöltállítási stratégiájukban a férfiakat preferálják, így kevesebb nőt jelölnek, őket is inkább listákon indítják, és a pártlistáikon is többnyire a férfiaknak biztosítják a jobb helyezéseket. Az országos választó listákon is igen kedvezőtlen helyzetben állnak a nők, és az egyéni választókerzetekben a legkevesebb a nők aránya. Ha azonban a Parlamentbe bekerülés módját nézzük, a pártlistákról, valamint a területi listákról bekerült nők többen vannak, mint akiket közvetlenül választottak meg (Koncz, 2006). A pártok jelöltállítási stratégiáján, valamint a választók magatartásán kívül még számtalan tényező is befolyásolja a nők részvételét a politikai döntéshozatalban. „A nők kisebb arányban hajlandók képviselői

funkciót vállalni, mint a férfiak. Ennek háttérében társadalmi és intézményi tényezők, valamint egyéni motívumok munkálkodnak” (Koncz, 2006., p. 37.).

1.3.3. Nők az Európai Parlamentben

Az Európai Unió politikájában fontosnak tartják a nők esélyegyenlőségének megteremtését. A 2006-2010 közötti ütemterv célkitűzései között helyet kapott a nők közéletben való részvételének növelése, valamint azonos arányú képvisellete. (Lévai, 2009) Az Európai Parlamentben jóval nagyobb a nők részvétele, mint a nemzeti parlamentekben, például Magyarországon a nők aránya a Parlamentben 11%, addig az Európai Parlamentben a magyar nők aránya 38%. (2008-as adatok) (Lévai, 2009). Ariane Berthoin Antal és Dafna N. Izraeli (1993) szerint ez azzal magyarázható, hogy az európai parlamenti képviselők hatásköre és presztízse sokkal kisebb, így az Európai Parlament nem annyira vonzó hely a karrierorientált férfiak számára (Koncz, 2006). Koncz Katalin (2006) szerint az Európai Parlamentben is megfigyelhetők az elnőiesedés folyamata.

Bizonyos szakterületeken, mint például a szociálpolitika, az oktatás, a kultúra és a foglalkoztatáspolitikai területén nagyobb a női politikusok aránya, ez pedig a nemek hagyományos szerepmegosztásának a következménye (Lévai, 2009). Mindezek ellenére az Európai Parlamentben is még mindig a férfiak vannak a legmagasabb pozíciókban, ahogy a nemzeti parlamentekben is. Milicia Antic (2001) szerint ennek egyik oka az lehet, hogy a családost, kisgyermekes női politikusok életét nagyban megnehezíti, hogy a politikusok munkaideje hosszabb, mint a megszokott napi nyolc óra, gyakran kell utazni, annak ellenére, hogy az Európai Parlament igyekszik családbarát szolgáltatásokat biztosítani, mint például bébiszitteri szolgáltatást (Antic, 2001.; Lévai, 2009).

1.3.4. Nők az önkormányzatokban

Az önkormányzati választásokon nagyobb aránnyal kerülnek be nők a képviselői testületekbe, valamint a polgármesteri pozícióra. Ezen a szinten azért lehet több nő, mivel ezek az állások nem bírnak akkora presztízssértéssel és fizetéssel, mint egy országos képviselői pozíció. (Koncz, 2006) Az önkormányzati választásoknál nem az országos politika hatásai a meghatározóak, hanem inkább a személyes ismertség, és a választókban a jelöltek iránt érzett szimpátia és ellenszenv uralkodik. Bandi Zsuzsa (2007) szerint a polgármesternők

megválasztásában igen sokat számít az adott település mérete, ugyanis az 500 fő alatti települések nagyobb arányban választanak meg nőt polgármesternek. Ez pedig ellenkezik azzal a feltevessel, hogy a falvakban inkább férfiakat választanak vezetőnek, a nemi szerepekből és a hagyománytiszteltetből kiindulva (Bandi, 2007). Egy kistelepülésen mindenki ismeri a másikat, napi személyes kapcsolatot tartanak fenn egymással és a polgármesterrel is. Így a polgármestertől bármikor kérhetnek segítséget, ha valamilyen problémájuk van. A közvetlen kapcsolatban jobban érvényesülnek a polgármester személyes tulajdonságai, ezen a téren emelkedik ki a nők érzelmi intelligenciája, empátiája. Érzékenyebbek a szociális problémákra, szívesen segítenek megoldani őket, ezért lehet az, hogy leküzdtek a velük szembeni előítéleteket, így a kis településeken ugyanolyan esélyekkel lehetnek polgármesterek, mint a férfiak (Bandi, 2007).

A nagyobb településekben, városokban azonban kevésbé ismerik egymást az emberek, ezért kevesebb nőt választanak meg polgármesternek. Ráadásul a kisebb településeken lévő polgármesteri pozíció alacsonyabb presztízssértéssel bír, így ezeken nem is indul annyi férfi. A nők beáramlásával elnőiesedhetnek a kistelepülések polgármesteri pozíciói. Többen, a polgármesterré választásukat megelőzően, olyan tisztségeket töltöttek be, amelyek népszerűek voltak, ismertté tette őket (például jegyző). Bandi szerint a nők azért is vállalják a polgármesteri pozíciót, mert náluk az értékek és az érzelmek sokkal dominánsabbak, erősebben akarnak a közösségért tenni, illetve segíteni a bajokon (Bandi, 2007).

1.4. Nők a közéletben

Magyarországon a szervezetek általában patriarchálisan működnek, ahol a piramis csúcsán a férfiak állnak. Az érvényesülés alapvető feltétele hazánkban még mindig a határozott és célratörő magatartás, szemben a segítő szándékkal. Egyesek szerint a siker érdekében egy nőnek tulajdonképpen férfivá kell válnia. Ugyanakkor, ha a nők csúcspozícióra törekednek (különösen a gazdasági életben), akkor egy láthatatlan akadályba ütköznek, ezt nevezik „üvegplafon elméletnek”. Azok, akik képesek voltak sikereket elérni, azt vallják, hogy kétszer annyit kellett bizonyítaniuk, mint a férfiaknak (Lévai, 2000).

1.4.1. Női politikusok jellemzői

Lehmann Hedvig és Polonyi Gábor (2008) 2001-ben az önkormányzati szinten megjelenő nők körében azt vizsgálta, milyen képességeket és készségeket tartanak fontosnak egy helyi politikusnál. Egy általuk összeállított 12 tételes listából kellett a megkérdezetteknek a négy

legfontosabbak kiválasztaniuk. A válaszadók egyharmada a következőket tartotta fontosnak: tisztesség és becsület (88%), szakmai képzettség (54%), kompromisszumra törekvés (48%). Ezek főleg a nagyobb lélekszámú településeknél voltak fontosak. A kisebb településeken a humánus, emberiesség, empátia (53%) volt fontos. A konfliktuskezelési képesség (40%) és a jó kommunikációs képesség (31%) csak ezután jött számításba a megkérdezetteknél (Lehmann – Polonyi, 2008).

A vizsgálat második részében azt nézték, hogy ezeket a tulajdonságokat mennyire tartják jellemzőnek a helyi női politikusokra nézve. Ezt egy 1-5-ig terjedő skálán értékelték. Itt főleg a humánus, az emberiesség, az empátia (4,56), valamint a tisztesség és a becsület (4,45) emelkedett ki. A további tulajdonságok a következő értékeléseket kapták: kompromisszumra törekvés (4,29), kommunikációs képesség (4,21) és a konfliktuskezelési képesség (4,06) (Lehmann – Polonyi, 2008).

A vizsgálat során a résztvevők lehetőséget kaptak arra, hogy a férfi politikusokat is jellemezzék. Egy mutatórendszert alakítottak ki, amely megmutatja, hogy bizonyos tulajdonságok tükrében, melyik nemet tartják jobbnak. A képzettség terén a nemek közel azonos szinten álltak, öt tulajdonságnál a nőket tartották jobbnak. „Ezek olyan tulajdonságok, amelyeket a kérdezettek általában a helyi politikusoknál – függetlenül attól, hogy nőkről vagy férfiakról van szó – a legfontosabbnak tartanak (a kompromisszumra való törekvés, a humánus, a jó fellépés, a konfliktuskezelő képesség és a tisztesség). Négy olyan tulajdonság található, amelynél a nők a férfiakhoz képest gyengébben szerepelnek (önérdek-érvényesítő képesség, kockázatvállaló készség, keménység/határozottság, rutin/tapasztalat)” (Lehmann – Polonyi, 2008. p. 23.).

1.4.2. Női szerepfelfogás a közéletben résztvevő nők körében

Az amerikai Donald E. Super életpályamintákat fogalmazott meg, melyeket lebontott férfiakra és nőkre. A nőknél hét életpályamintát különített el, ezek pedig a következők: (1) otthoni (házas) életpálya, ami azt jelenti, hogy a nőnek nincsen szakmai tapasztalata, csak az otthoni környezetben van. (2) A háztartáscentrikus életpályánál az jellemzi a nőket, hogy a rövid szakmai munka után házasságot kötnek és nem térnek vissza a munkaerőpiacra. (3) A folyamatos életpálya azoknál a nőknél tapasztalható, akik a tanulmányaik befejezését követően elkezdnek egy szakmát gyakorolni, melyet nem hagynak abba (Szilágyi, 2007). (4) A kétvágányú életpálya pedig azokat a nőket jellemzi, akik csak a gyermekük születése miatt

hagyják abba a munkájukat, de csak egy rövid időre, utána pedig egyszerre ellátják a háztartást, és kereső tevékenységet folytatnak. Ezzel szemben a (5) megszakított életpálya esetén a nők a gyerekszülés után feladják a munkájukat, és csak akkor térnek vissza, ha a gyermekek önállóbbá váltak. (6) A nem folyamatos életpálya esetén a nők nem maradnak tartósan egy szakmában, hanem változtatják azt. (7) Végül pedig az extrém módon nem folyamatos életpályára az jellemző, hogy nem maradnak állandóan egy szakmánál, tevékenységnél, hanem folyamatosan változtatják azt (Szilágyi, 2007).

Lehmann Hedvig és Polonyi Gábor (2008) szerint a nők a közéletben valamint a politikai világban való szerepvállalását a társadalmi környezet női szerepfelfogása is nagyban akadályozhatja. Gyakran a nők is „szerepüket elsősorban a családi környezetben definiálják: a családi feladatokat, a gyermeknevelést stb. helyezik előtérbe, háttérbe szorítva a munkahelyi, közéleti karrierszemponthoz” (Lehmann-Polonyi, 2008, p. 14.). Az általuk vizsgált nőknek dönteniük kellett, hogy melyik szerepfelfogással tudnak azonosulni. 26 százalékuk úgy vélte, hogy elsősorban a hagyományos szerepfelfogás jellemző rájuk, tehát az, hogy mindenekelőtt családayának kell lenniük. A megkérdezettek 74 százaléka a modernebb szerepfelfogás mellett állt, vagyis szerintük a családjuk mellett a szakmai karrierjükre is koncentrálniuk kell. Ezek az arányok a település jellegétől és az iskolai végzettségtől függetlenül sem sokat változtak. A tanulmány szerzője szerint azokat a nőket, akik a családi értékeket tartják fontosnak, az ösztönzi őket arra, hogy bekerüljenek a közéletbe, hogy a családon is segítsenek (Lehmann – Polonyi, 2008).

A vizsgálat során megkérdezték őket, hogy szerintük a férjeik, élettársaik mit tartanak fontosnak, mely szerepeket várják el tőlük. A válaszadók 41 százaléka szerint a párja a hagyományos szerepfelfogást, míg 59 százalékuk úgy gondolta, hogy a modernebb szerepfelfogást preferálja. A párkapcsolaton belüli eltérő női-kép gyakran konfliktushoz vezethet, bár a család általában támogató háttérrel biztosít (Lehmann – Polonyi, 2008). Az idősebb korosztályba tartozó politikusnőkre jellemző volt, hogy a családalapítást megelőzően kerültek be a közéletbe. A fiatalokra azonban az jellemző, hogy a politikai karrier egy szintje után vállalnak csak gyereket. A karrier és a családi élet összeegyeztethetlensége olyan mély lelkiismeret-furdalást okozhatnak a politikus nőknek, hogy ez még akkor sem csökken, ha már felnőttek a gyerekek (Bodnár-Garancsi, 2007).

1.4.3. Női politikusok tipológiája

Bodnár Ilona és Garancsi Gyöngyi (2007) a politikusnők karriertípusait vizsgálva felállítottak egy tipológiát, melyben a rendszerváltás utáni női politikusi karrierutakat osztályozták. Összesen négy típust határoztak meg:

1. „Az állampárti, szakszervezeti aktivitást követően a politika színterén maradó női politikusok típusa” (Bodnár-Garancsi, 2007., p. 402.). Az ebbe a típusba tartozó politikusnők a rendszerváltás után tehetetlenségből maradtak a pozíciójukban, feladatkörükhöz szükséges elméleti képzettségük azonban hiányos. Ha elhagynák a politikai pályájukat, nehezen kapcsolódnának vissza a civil szakmákba. Ma már főként középkorúak, akik már túl vannak a családalapításon, így ebből nem származhat annyi konfliktus. Támogatják a nők politikai szerepvállalását, jelenlétük növelését, akár kvóták bevezetése révén is (Bodnár-Garancsi, 2007).

2. „A rendszerváltás előtti ellenzéki mozgalomból érkezett női politikusok típusa” (Bodnár-Garancsi, 2007., p. 402.). Ennek a csoportnak a tagjait a tudatos politikai szerepvállalás jellemzi, végigjárták azt az utat, amivel amatőrökből profi politikusokká váltak, a politikai feladatokhoz szükséges elméleti képzettségük megvan. Ma már az ötvenes éveikben vannak, többüknek a férje vagy élettársa hasonlóan részt vett a politikai életben, ezért valamivel kevesebb konfliktus származott a női szerepek egyeztetése miatt. Ez a típus is szorgalmazza a nők részvételét a politikában, de ezt társadalmi ügyként kezeli, nem pedig női ügyként (Bodnár-Garancsi, 2007).

3. „A tanulmányaikat eleve politikusi ambícióknak megfelelően alakító karrierpolitikus-nők típusa” (Bodnár-Garancsi, 2007., p. 403.). Céltudatosan készültek a politikai pályára felsőfokú tanulmányaik során, és ezt életre szólónak tekintik. Képzettebbek, mint a másik három típusba tartozó nők, idegennyelv-tudásuk is kiváló. Szakpolitikai érdeklődésük a nem tipikusan nőies szakterületek felé orientálódik. Ők is támogatják, hogy több nő vegyen részt a politikai döntéshozatalban, és kvótapártiak. Fiatalok, de a családalapításuk kitolódik, így a családtervezés és a karriertervek összhangban alakulnak majd (Bodnár-Garancsi, 2007).

4. „A közéleti politikai előélet nélküli női politikusok” (Bodnár-Garancsi, 2007., p. 403.). Ezek a nők nem tudatosan készültek a politikai szerepvállalásra, hanem felkérés révén kerültek be a politika világába. Tanulmányaik és sikeres szakmai tevékenységeik (főleg az üzleti szférában) miatt figyelnek fel rájuk, és a döntően női szerepkörök betöltésére, mint például kampányok, rendezvények, sajtókapcsolatok szervezéséhez kérik fel őket. A

rendszerváltást követő 8-10 éven kerültek csak be a politikai pályára, ekkor már többnyire családos emberek voltak. A női jogok érvényesítését és a nők politikai döntéshozatalban való arányának növelését nem tartják fontosnak (Bodnár-Garancsi, 2007).

2. A VIZSGÁLAT HIPOTÉZISEINEK BEMUTATÁSA

Munkám empirikus vizsgálati részét megelőzően négy hipotézist állítottam fel.

Feltételezem, hogy a vizsgálatban résztvevő férfiak és nők nem tudatosan készültek a politikai pályára.

Feltételezem, hogy a vizsgálati mintában szereplő férfiak szívesen látnák a nőket a politikában, szerintük azonban ehhez nem szükséges a női kvótarendszer bevezetése, míg a nők szerint igen.

Feltételezem, hogy a megkérdezettek szerint lényeges különbségek vannak a férfi és a női politikusok személyiségjegyei között.

Feltételezem, hogy a vizsgálatban résztvevő férfiak és nők szerint a politikusi pálya összeegyeztethető a hagyományos női nemi szerepekkel.

3. VIZSGÁLAT BEMUTATÁSA

A vizsgálati minta

Vizsgálatomban a IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján résztvevőket arról kérdeztem, hogy mit gondolnak a nők politikai szerepvállalásáról. Kérdőíves felmérésemet 68 ember körében végeztem, interjút pedig 14 fővel tudtam készíteni.

A vizsgálat módszere

Dolgozatom elkészítéséhez három vizsgálati módszert alkalmaztam.

1. Résztétel

2012 nyarán témavezetőmmel részt vettem a IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján, ahol figyelemmel kísértem az eseményeket. A Világtalálkozón külön szekció foglalkozott a nők helyi és országos politikai és közéleti részvételével.

2. Kérdőív

A IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján kérdőíves felmérést végeztem a konferenciákon megjelenő polgármesterek, alpolgármesterek, képviselők valamint a meghívott vendégek körében. A vizsgálatom során önállóan szerkesztett kérdőívet használtam fel. A kérdőív az alapadatokkal kezdődött, ez 5 tételes, majd 21 kérdés következett, melyek a megkérdezettek politikai tevékenységéről, továbbá arról a véleményükről szól, hogy szükség lenne-e több nőre a politikai életben, és ezzel milyen változások történének a jelenlegi politikai kultúrában. Továbbá arra is irányultak a kérdések, hogy a megkérdezettek szerint, milyen személyiségjegyekkel kell rendelkeznie egy politikusnak, és ebben látnak-e különbséget a férfiak és nők között.

3. Strukturált interjú

Tudományos diákköri pályamunkám másik vizsgálati módszere a strukturált interjú volt. A beszélgetések célja az volt, hogy megtudjam, miként vélekednek a megkérdezettek a nők politikai szerepvállalásáról. Összesen 14 fővel tudtam interjút készíteni, 8 férfival és 6 nővel. A megkérdezett férfiak között 4 polgármester, 2 alpolgármester és 2 önkormányzati képviselő volt, a nőknél pedig 2 polgármesternő, egy polgármester felesége, egy önkormányzat kulturális bizottságának egy tagja, valamint 2 önkormányzati képviselő. Az interjúkat 2012

szeptemberében és októberében személyesen, illetve telefonos megkereséssel készítettem el. Az interjúk ideje 15-60 percig tartott, átlagosan 20 percesek voltak.

Az adatok feldolgozásának módszere

A kérdőíves vizsgálat során kapott adatokat az SPSS táblakezelő program segítségével dolgoztam fel. Majd az így kapott információkat grafikonokon és diagramokon ábrázoltam.

4. A VIZSGÁLAT EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

4.1. Részvétel

2012. június 29-30-án részt vettem Gödöllőn a Királyi Kastélyban a IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján. A Magyar Önkormányzatok Szövetségének rendezésében 1996-tól kezdve két évente kerül sor erre a találkozóra, ahova magyarországi és határokon túli magyar polgármestereket hívnak meg. Itt lehetőségük nyílik a szakmai konzultációkra, kapcsolatépítésre, valamint fontosabb ügyek megvitatására.

A rendezvényt dr. Gémesi György, a Magyar Önkormányzatok Szövetségének elnöke, Gödöllő polgármestere nyitotta meg. Ezt követően a konferencia fővédnöke, Sólyom László, volt köztársasági elnök mondott beszédet, többek között az önkormányzatiság alapelvéről és a magyar nemzet egységéről is. Utána Pásztor István, a Vajdasági Magyar Szövetség elnöke köszöntötte a résztvevőket, végül a rendezvény szponzora, Kemeneczy Ferenc, a Raiffeisen Bank Zrt. vezérigazgató-helyettese zárta a köszöntéseke sorát. Ezt követően a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium területi államigazgatásért felelős államtitkára, dr. Szabó Erika tartott előadást a közigazgatási rendszer átalakításáról. Majd a Belügyminisztérium önkormányzati ügyekért felelős államtitkára, Tállai András beszélt az önkormányzati rendszer átalakításáról. Az államtitkárok az előadásaik után nyomban elmentek, így nem volt lehetőség arra, hogy a résztvevők feltegyék nekik kérdéseiket, illetve megvitassák aggályaikat. Majd Warsavoszky Tihamér, az Állami Számvevőszék elnöke, pedig bemutatta az önkormányzatok új pénzügyi ellenőrzésének a formáit. Ezt követően Eszes Béla, Jánoshida polgármestere, a Jászsági Önkormányzatok Szövetségének az elnöke és Sisák Ferenc Pásztor polgármestere tartott beszédet. Végezetül pedig átadták a Polgármesteri Ezüstlánc-díjakat, és az Életmű-díjat.

Ezen a rendezvényen összesen 430 fő vett részt, ebből 368 (86%) férfi és 62 (14%) nő. Igen meglepődtem, hogy ilyen kevés nő volt a jelen a találkozón. Ez már önmagában mutatja, hogy sokkal kisebb a nők aránya a politikai életben. A résztvevők sorai között 350 polgármester volt, a további 80 fő pedig alpolgármester, képviselő vagy meghívott vendég lehetett. A 62 nő közül 41 volt polgármester.

A délután folyamán került sor a szekcióülésekre, mégpedig a következő témákban: „Településüzemeltetés”, „Vidékfejlesztés – településfejlesztés” valamint „Nők, politika, hatalom” (melyet a Nemzetközi Visegrádi alap támogatott). Az utóbbi szekcióülésen vettem

részt, ahol segítőimmal elkezdhettem a kérdőíves vizsgálatomat a jelenlévők körében. Ebben a szekcióban a regisztrációs adatok szerint 73 fő vett részt, melyből 55 nő volt.

A konferenciát Holló Ilona, Zsámbok község polgármestere indította, a nők választójogának kialakulásáról is beszélt. Majd a vitaindító előadások következtek, kezdve Szlovákiával. Júlia Bubniaková, hivatalvezető, Dunaszerdahelyről a nők politikai szerepvállalásáról beszélt, részvételi arányukról a szlovák és más parlamentekben, illetve azokról az akadályokról (kulturális, szociális, gazdasági, politikai), melyek gátolják a nőket, hogy bejussanak a politikai döntéshozatalba. Végezetül a női vezetők és női politikusok erősségeit is számba vette. Aztán Tímea Molnár, főosztályvezető, Dunaszerdahelyről tartott előadást a nők szerepeiről, valamint bizonyos fogalmak (mint például nemek közti esélyegyenlőség, diszkrimináció) tisztázására is kitért, a szocialista emancipációról is elmondta a véleményét, végül példákkal élt, hogy eddig milyen híresebb nő fordult meg a politikai életben. Dana Habánová, képviselő, szintén Dunaszerdahelyről pedig a „Nők a politikában, avagy túsarkúban a Parlamentben” címmel tartott egy érdekes előadást. Áttekintette a szlovák nők parlamenti képviseletének a történetét, majd olyan kérdéseket vetett fel, hogy vajon miért is van kevesebb nő a parlamentekben, mi segíthet nekik. A szlovákiak utolsó előadója Mária Kadlečikova, professzor, a Nyitrai Egyetemről, a nők közéleti és politikai szerepéről, helyzetéről valamint a nők politikai számarányáról beszélt. A felszólalókkal arról beszélgettek az előadók, hogy vajon mikor tud egy nő aktívan részt venni a politikai életben, és arra jutottak, hogy körülbelül a 25-35/45 éves korosztály kiesik, mert családot alapítanak, így főként csak fiatalon, vagy pedig családalapítás után tudnak aktívan politikai szerepet vállalni.

A Lengyelországból érkezők előadásainak magyar fordítását mindenki papíron kapta meg, hogy az előadók anyanyelvükön vagy angolul tarthassák meg a beszédüket. Először Małgorzata Bieszczad, alpolgármester, Żywiec-ből, aki elmesélte, hogyan került ebbe a pozícióba. Genowefa Jeziorska, képviselő, szintén Żywiec-ből arról beszélt, hogy miként lehet hasznosítani a pedagógiai tapasztalatokat az önkormányzati munkában. Csehországból Nina Nováková, alpolgármester, Brandýs nad Labem-ből, aki szintén elmesélte miként vált polgármesterré, illetve arról, hogy bizonyos területeken milyen feladatokkal nézett szembe, hogyan sikerült ezeket megoldani. Ezek nagy része jó példának szolgálhatna más országok, városok számára is. Jarmila Smotlachová, Hlavanec polgármestere, aki bemutatta azt a települést, ahonnan jött, ott milyen társadalmi munkákat végez a közösség, és elmesélte, miként lett ez a falu az Év Faluja. Irena Gregárková, Přerov nad Labem alpolgármestere pedig

elmondta, hogyan került ebbe a szerepbe, és szerinte milyen feladatai vannak egy helyi politikusnak.

A magyarországi tudományos eredmények bemutatását Dr. Deáky Zita a Szent István Egyetem egyetemi docense kezdte, többek között arról beszélt, hogy a nők helyzetéhez köthető jelenségek, miként befolyásolták a politikát. Kitért a születésszabályozásra, az állami gyermekvédelem kialakulására is. Majd Dr. Ilonszki Gabriella, a Corvinus Egyetem professzorának előadása következett az „Üvegplafon a helyi önkormányzatokban” címmel. Bemutatta, hogy különböző országokban milyen arányban vesznek részt a nők a parlamentben, valamint egy vizsgálat eredményeit is ismertette, melyben többek között azt is tanulmányozták, hogy, milyenek a jelöltek megoszlása és a települések viszonya. Végezetül pedig Dr. Pető Andrea, a Közép-európai Egyetem egyetemi docensének az előadást hallgathatták meg a résztvevők. A konzervatív női politikáról tartott előadást, hogy milyen diskurzusai vannak, ott miként vélekednek a nők szerepéről, valamint a kvótarendszerről.

Szombaton reggel egy kiállítást nyitottak meg, ahol olyan nőket mutattak be, akik a politikai életben fontos szerepet tölthettek be. A megnyitón dr. Gémesi György elmondta, hogy ez a „Nők a politikában” című konferencia részeként nyílik meg, mutatva, mennyire fontosak a nők a politikai életben. Majd dr. Szili Katalin is beszélt a nők alacsony parlamenti részarányáról, és elmondta, bízik benne, hogy hasonlóan az észak-európai országokhoz, nálunk is eléri majd a nők aránya az ötven százalékot a politikai döntéshozatalban, és szerinte ehhez a kvótarendszer bevezetése nagyban hozzájárulhat.

A szombati záró plenárisülés elején még sikerült jó néhány résztvevőt megkérni rá, hogy segítse munkámat azzal, hogy kitölti a kérdőívünket.

Az előadások után Gémesi György mondott záróbeszédet, ahol kifejtette, hogy meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy az önkormányzati és állami vezetők megvitathassák egymással a gondolataikat. Felolvasták a Világtalálkozó zárónyilatkozatát, melyben megemlítették, hogy fontosnak tartják a nők szerepének erősítését a helyi politikai életben, valamint azt is, hogy Európai Unió programok jó gyakorlatainak, példáinak bemutatásával szemléletformálást kellene megvalósítani. Végezetül ünnepi programok következtek, ahol átadták az Arany Pecsétgyűrű-díjakat.

4.2. Kérdőíves vizsgálat eredményeinek bemutatása

Dolgozatom első vizsgálati módszere a kérdőíves felmérés volt. A kérdőívet összesen 68 személy töltötte ki. Az eredményeket a kérdések eredeti sorrendjében mutatom be (1. Melléklet).

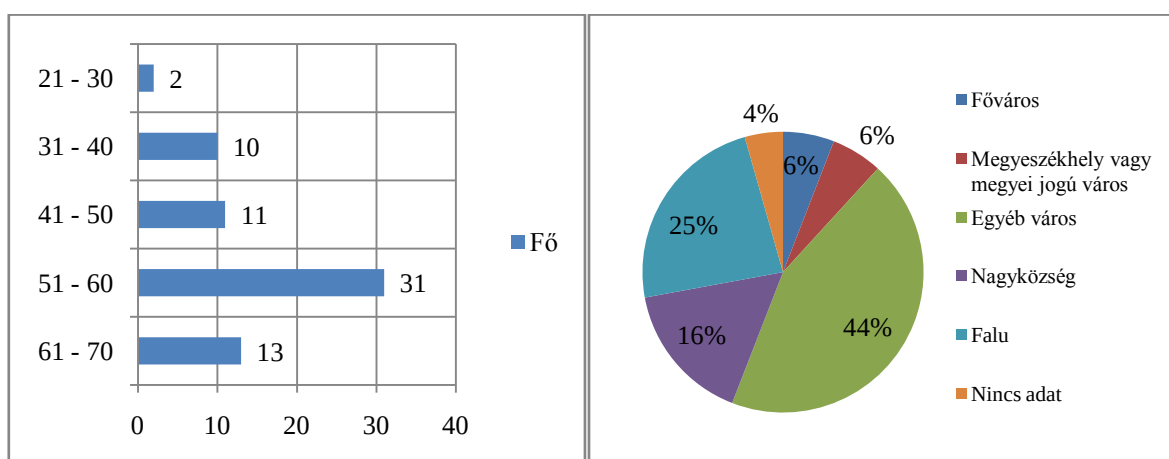
Alapadatok

Nem:

A megkérdezettek nemek szerinti aránya nem volt egyenlő mértékű, bár 7 fő (10,3%) nem jelölte meg a nemét, így erre vonatkozólag pontos adatokat nem lehet adni. A vizsgálati mintában több férfi szerepelt, mint nő, ugyanis a férfiak aránya 51, 5% (36 fő), míg a nőké 38,2% (26 fő).

Kor:

A megkérdezettek korát tekintve (1. ábra) egy igen színes skála írható fel, egészen a 22 éves kortól a 68 éves korig terjedően.

1. ábra: A megkérdezettek életkoruk szerinti megoszlása

Forrás: Saját kutatás

2. ábra: Település jellege szerint

Forrás: Saját kutatás

Település jellege:

A IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján nemcsak hazai polgármesterek, hanem határon túliak is megjelentek. A kérdőívet kitöltők közül 37 fő (61%) Magyarországról, 24 fő (39%) pedig a határainkon túlról jött. Heten nem jelölték meg, hogy honnan érkeztek. A megkérdezettek bejelölték azt is, milyen településről jöttek (2. ábra). A legtöbben (44%) városból, faluból (25%), kisközségből (16%) jöttek.

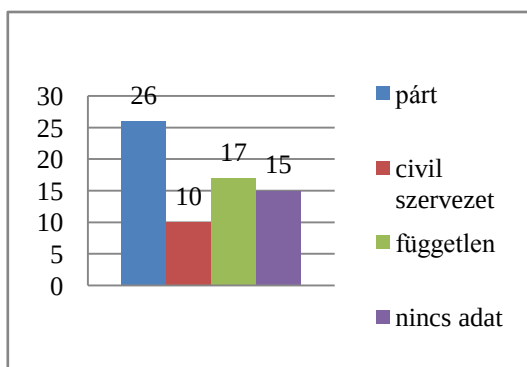
Legmagasabb iskolai végzettsége:

A megkérdezettek legnagyobb része magasan képzett, 72,1 százaléka (49 fő) egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkezik, míg 27,9 százalékuk (19 fő) gimnáziumi végzettséggel bír.

Kérdések

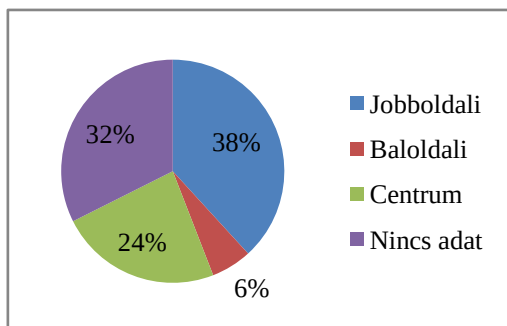
1. A jelölő szervezet, amelynek színeiben politikai szerepet vállal

A kérdőív kitöltők nagyobb aránya, 38,2 százaléka (26 fő) valamilyen párt jelöltjeként vállal politikai szerepet (3. ábra). Valamivel kevesebben (17 fő) párthoz való hovatartozás nélkül, függetlenként indult, és vannak, akiket valamilyen civil szervezet jelölt (10 fő).

3. ábra: A válaszadók jelölő szervezete

Forrás: Saját kutatás

4. ábra: A válaszadók jelölő szervezete önmeghatározást tekintve

Forrás: Saját kutatás

1. táblázat: Részvevők jelölő szervezete

Jelölő szervezet	Fő
Blaháért Társaság	1
FIDESZ-KDNP	6
Gödöllői Királyi Kastély Barátainak Egyesülete	1
Gödöllői Rendörkapitányság	1
Isaszegi Április 6. Kör	1
Lokálpatrióta Klub	2
MKP - Magyar Koalíció Pártja (Szlovákia)	5
Önkormányzat	1
RMDSZ - Romániai Magyar Demokrata Szövetség	6
SZDSZ	1
Nincs adat	43
Összesen	68

Forrás: Saját kutatás

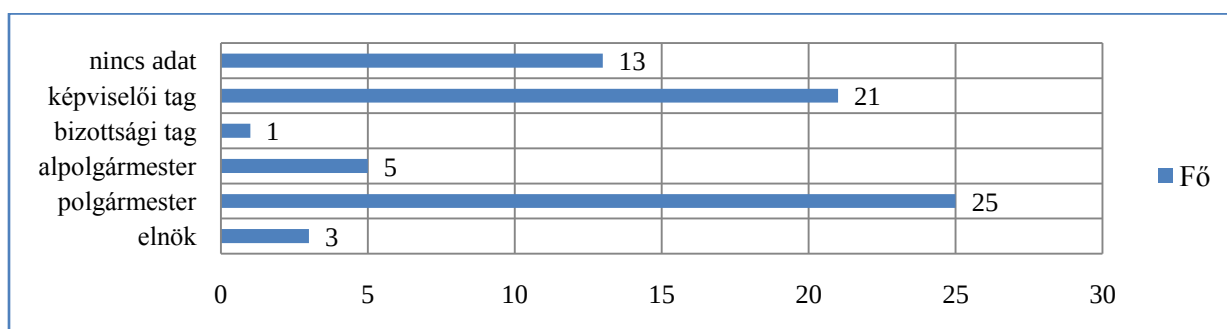
Az 1. táblázatban látható, mely szervezetek képviselői vettek részt a IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján. Nagy számban voltak jelen politikai pártok – FIDESZ-KDNP, MKP és az RMDSZ – képviselői is, de más szervezetek, mint például a Lokálpatrióta Klub tagjai is kitöltötték a kérdőívet.

2. Az Ön jelölő szervezete önmeghatározását tekintve hova tartozik?

A válaszadók megjelölték, hogy a jelölő szervezetük mely csoportba, oldalra sorolható (4. ábra). A legnagyobb számban, 26-an (38,2%) a jobb oldalt képviselik, míg a másik oldalt mindössze négyen (5,9%). A centrumba is igen sokan, 16 fő (23,5%) sorolták be a jelölő szervezetüket. 22 fő nem jelölte meg, milyen irányultságú szervezet jelölte.

3. Politikai tisztségek szerint

A IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján többségében polgármesterek képviseltették magukat a legnagyobb számban. A megkérdezettek közül 25 polgármester, 5 alpolgármester és 21 képviselő volt (5. ábra).

5. ábra: A megkérdezettek politikai tisztsége

Forrás: Saját kutatás

4. Mikor kapcsolódott be a politikai tevékenységbe?

Rákérdeztem, vajon mikor kapcsolódtak be a megkérdezettek a politikai tevékenységbe. A legtöbben, 60 százalékuk (41 fő) a rendszerváltás után vállalt valamilyen politikai tisztséget, míg a válaszadók 25 százaléka (17 fő) már a rendszerváltás előtt is aktívan részt vett a politikai életben. Tízen nem jelölték, mikor kezdték meg politikai pályafutásukat.

Ha a nemek szerint nézzük ezt a kérdést, hasonló eredményeket kapunk, ugyanis a rendszerváltás előtt a megkérdezett férfiak közül tízen, míg a nők közül hatan is részt vettek a

politikai életben. A rendszerváltás után kétszer annyian léptek a politikai pályára, férfiak esetében 21 fő, nőknél pedig 15 fő vállalt politikai feladatokat.

5. Tudatosan készült-e a politikai pályára?

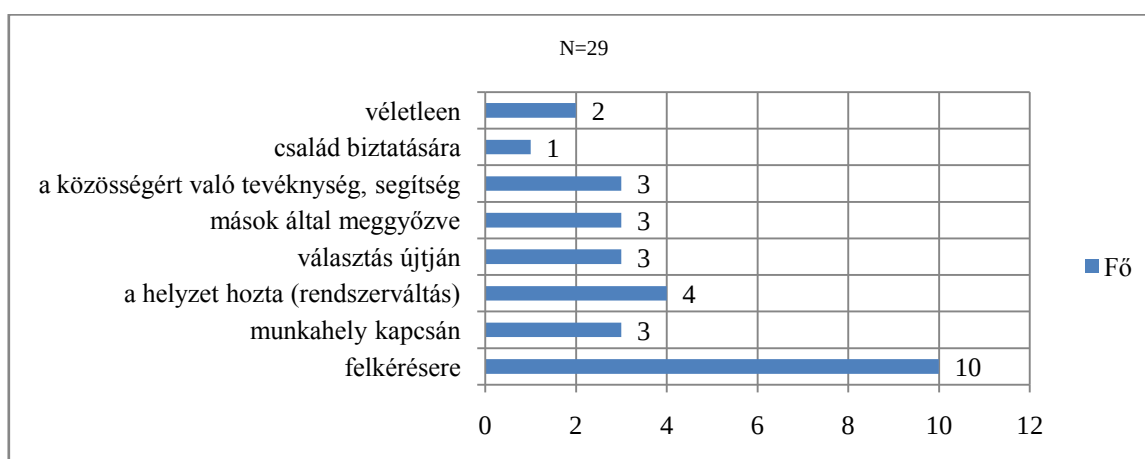
Fontos volt tisztázni, hogy a megkérdezettek tudatosan készültek-e politikai szerepvállalásra. A legtöbben (75%) nem tudatosan készültek erre, és csak igen kevesen (16,2%) tervezték meg, és készültek fel a politikai feladatokra. A kitöltők 8,8 százaléka nem válaszolt erre a kérdésre.

6. Ha igen, mi módon?

Azok közül a válaszadók közül, akik tudatosan készültek a politikai pályára, többen a rendszerváltáshoz kapcsolódó ellenzéki mozgalomba kapcsolódtak be, hárman korábbi szakszervezeti tevékenységük révén jutottak be a politika világába. Három fő a rendszerváltás előtti politikai tevékenységüket folytatták, egy fő is már a rendszerváltás előtt politikai stúdiumokat végzett. Egy válaszadó pedig részt vett a politikai ifjúsági szervezetekben, és onnét érkezett a politikai színtérre.

7. Ha nem tudatosan készült, akkor hogy került politikai pályára?

A megkérdezettek többsége azonban nem tudatosan készült a politikai szerepvállalásra, hanem más és más módon kerültek erre a pályára. Mindössze 29-en válaszoltak erre a kérdésre. A 6. ábrán látható, hogy a legtöbb válaszadó (10 fő) felkérésre (civil szervezet, illetve közösség kérésére) vállalt politikai tisztséget.

6. sz. ábra: A megkérdezettek miként kerültek a politikai pályára

Forrás: Saját kutatás

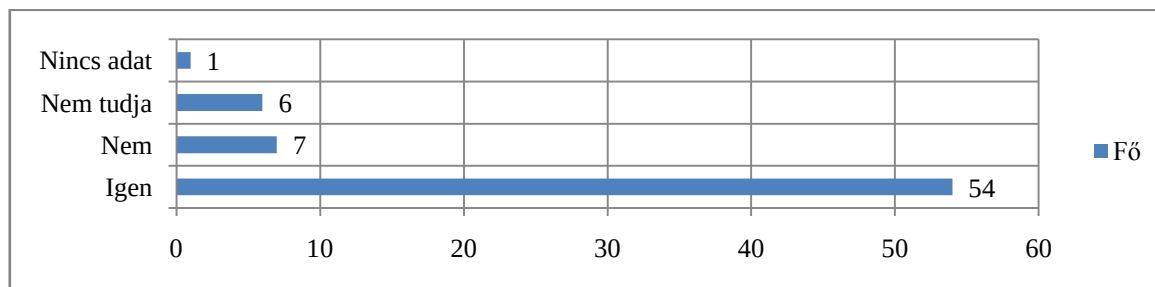
Négyen azt felelték, hogy maga a helyzet, a rendszerváltás szükségessége hozta magával azt az igényt, hogy politikai szerepet vállaljon. Hárman a közösségért akartak tenni, valamilyen módon segíteni az embereket, szintén hárman a munkahelyükön keresztül (Polgármesteri Hivatal, társadalmi szervezetek) kerültek be a politika világába. A beszélgetésekből is kiderült, hogy a megkérdezetteket nem az önös érdek vezérelte a politikai tevékenységek elvállalására, hanem a közösség iránti elhivatottság, a szolgálat vitte őket a politikai pályára.

8. A politikusi pályát életre szólónak tekinti-e?

A kérdőív kitöltők legnagyobb aránya (60,3 százaléka) nem gondolja, hogy a politikusi pályája egy életre szólna, viszont 27,9 százaléka épp az ellenkezőjében bizakodik. Azt, hogy valaki mennyi ideig vállal politikai szerepet, több tényező is befolyásolja, kezdve a választások sikerességétől egészen a személyes indíttatásokig, motivációkig.

9. Szükség van-e Ön szerint több női politikusra?

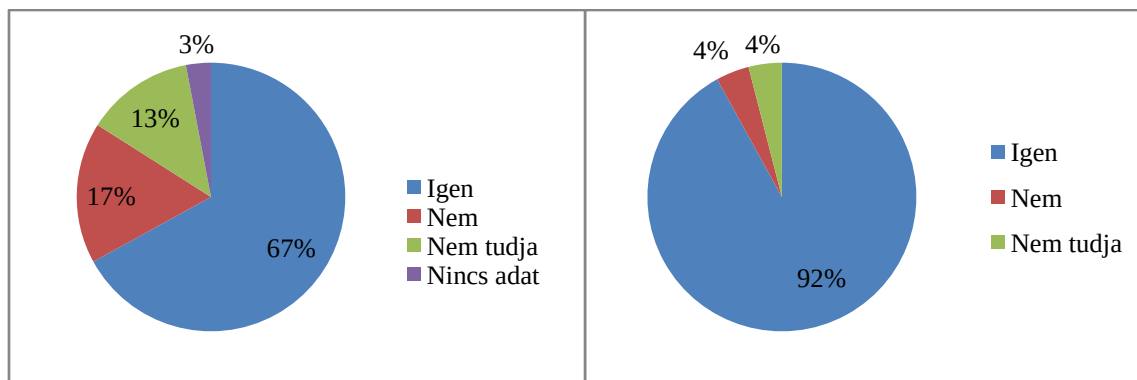
A következő kérdésre a megkérdezettek többsége (79%) igennel felelt, véleményük szerint szükség lenne több női politikusra (7. ábra). A nem (10,3%) és a nem tudja (8,8%) válaszok aránya viszont hasonló értékeket mutat.

7. ábra: A megkérdezettek szerint szükség van-e több női politikusra

Forrás: Saját kutatás

Ha a kitöltők neme szerint nézzük ezt a kérdést, melyet a 8. és a 9. ábra mutat, akkor feltűnik, hogy a nők sokkal nagyobb arányban (92%) vélik úgy, hogy igenis szükség van több női politikusra a politikai döntéshozatalban. Ezzel szemben a férfiaknak mindössze 67 százaléka tartja szükségesnek a nők nagyobb arányú részvételét a politikai életben. A nemleges válaszok aránya is a férfiaknál magasabb. Ugyanakkor látható, hogy a férfiak is nyitottak arra, hogy több nő vállaljon politikai szerepet. A számarányokat tekintve eltérések mutathatóak a 7. ábra és az utóbbi két ábra között, mert nem minden megkérdezett jelölte be a nemi hovatartozását.

8. ábra: A válaszadók szerint szükség van-e több női politikusra

Férfi

Forrás: Saját kutatás

9. ábra: A válaszadók szerint szükség van-e több női politikusra

Nő

Forrás: Saját kutatás

10. Ön szerint egy nőnek ugyanannyi esélye van bekerülni egy politikai képviselőtestületbe, mint egy férfinak?

A megkérdezettek 57,4 százaléka úgy gondolja, hogy egy nőnek nincs ugyanannyi esélye a politikai szerepvállalásra. 38,2 százalékuk véleménye szerint azonban azonos esélyekkel indulhat egy nő, mint egy férfi. Úgy vélem, az utóbbi csoport tagjai nem tesznek különbséget a politikusok között a nemek szerint, minden bizonnyal szerintük más befolyásoló tényezők hatnak a bejutási esélyekre. A válaszadók neme szerint nincsenek nagy különbségek a vélemények között.

11. Szükségesnek tartja-e a politikai képviseleti rendszerben bevezetni a kvótarendszert?

A kvótarendszer szükségességéről igen eltérő vélemények születtek. A válaszadók 38,2 százaléka szerint szükség van rá, míg 47,1 százalékuk szerint nem, 11, 8 százalékuk pedig nem tudta eldönteni. Tehát nagyobb arányban vannak, akik szerint nem célszerű a politikai képviseleti rendszerben egy női kvóta bevezetése. Ugyanakkor a válaszokat a nemek szerint megnézve (2. táblázat), feltűnik, hogy a nők nagyobb arányban (52%) szeretnék, ha bevezetésre kerülne a kvótarendszer, a nemleges válaszok tekintetében a férfiak vannak nagyobb számban (54%).

2. táblázat: A megkérdezettek véleménye a kvótarendszer bevezetésének szükségességéről

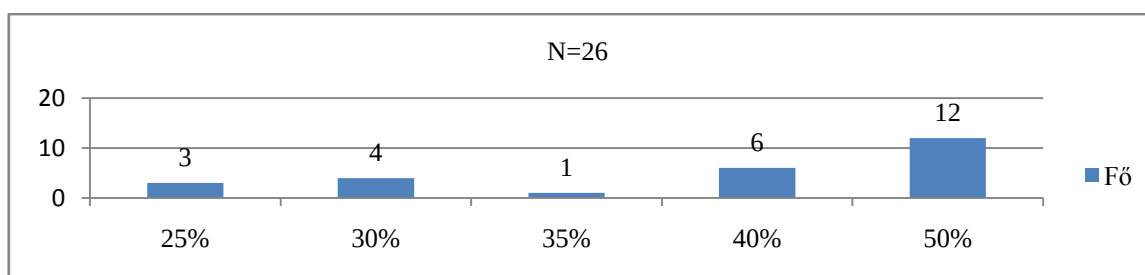
Nem	Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
Férfi	11 (31%)	19 (54%)	5 (14%)	35 (100%)
Nő	13 (52%)	9 (36%)	3 (12%)	25(100%)

Forrás: Saját kutatás

12. Ha igen, hány százalékos női részvételt határozná meg?

Azok a válaszadók, akik szükségesnek tartják a kvótarendszer bevezetését, megadták, szerintük hány százalékos női részvételt kellene biztosítani a kvóta alkalmazásával.

10. ábra: A megkérdezettek szerint mekkora kvóta szükséges

Forrás: Saját kutatás

Miként a 10. ábrán is látható, a legtöbben az 50 százalékos kvóta mellett állnak. Ők minden bizonnyal úgy vélik, akkora legyen a nők aránya a politikai döntéshozatalban, mint a társadalomban. A nők közül heten, míg a férfiak közül öten tartják szükségesnek az 50 százalékos részarányt. Ezek alapján elmondható, hogy mindkét nem nyitott arra, hogy azonos arányban képviseltessék magukat a politikai életben.

13. A kvótarendszer növelné, vagy csökkentené a politikai rendszer demokratikus jellegét?

A válaszadók 41,2 százaléka úgy gondolja, hogy a kvótarendszer bevezetésével növekedne a politikai rendszer demokratikus jellege, míg 19,1 százalékuk az ellenkező véleményen van. A kitöltők 37 százaléka nem tudja, hogy ettől miként változna meg a politikai rendszer. A válaszokat nemek szerint csoportosítva (3. táblázat), megfigyelhető, hogy a nők nagyobb arányban (56%) hisznek abban, hogy ezzel az intézkedéssel nőne a politikai rendszer demokratikus jellege, viszont az érdekes, hogy nőkhöz képest (16%) többen vannak olyan

férfiak (24%), akik szerint éppenséggel csökkenne a demokratikus jelleg, ha kvótát alkalmaznak a politikai képviseleti rendszerben.

3. táblázat: A megkérdezettek véleménye arról, hogy a kvótarendszer növelné, vagy csökkentené a politikai rendszer demokratikus jellegét

Nem	Növelné	Csökkentené	Nem tudja	Összesen
Férfi	12 (35%)	8 (24%)	14 (41%)	34
Nő	14 (56%)	4 (16%)	7 (28%)	25

Forrás: Saját kutatás

14. Ön szerint, változna-e a politikai döntések tartalma, ha több nő ülne a döntéshozók között?

Az egész vizsgálati mintát tekintve, több válaszadó (67,6%) azon a véleményen van, hogy mindenképp változna a politikai döntések tartalma azzal, ha több nő venne benne részt. De a megkérdezettek 17,6 százaléka szerint a kvóta alkalmazásával nem lenne változás a politikai döntések terén. Egyértelmű, hogy a női válaszadók nagy aránya (96%) meg van győződve arról, hogy változás állna be a politikai döntések tartalmában, ha többen ülnének a döntéshozók között. A 4. táblázatból az is leolvasható, hogy ezzel szemben a férfiak 29 százaléka szerint nem történne semmilyen változás ezen a téren.

4. táblázat: A megkérdezettek szerint, változna-e a politikai döntések tartalma, ha több nő ülne a döntéshozók között

Nem	Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
Férfi	18 (51%)	10 (29%)	7(20%)	35 (100%)
Nő	24 (96%)	0 (0%)	1 (4%)	25 (100%)

Forrás: Saját kutatás

15. Változna-e a szakpolitikák prioritása, ha több nő ülne a döntéshozók között?

A kitöltők (63,2%) szerint szakpolitikai prioritások is változnának azzal, ha több nő venne részt a politikai döntéshozatalban, a nők nagyobb arányban (85%) vannak ezen a véleményen, míg a férfiak közel fele (48%) is hasonló véleményen van. Természetesen vannak, akik (17,6) nem hisznek ezekben a változásokban. Jellemzően a nők gondolják úgy, ha többen lennének a

politikai képviselők között, akkor változások történnének a döntések tartalmában, vagy a szakpolitikák prioritásában.

16. Ön szerint, a választók jobban bíznak egy női politikusban?

A szakirodalmak is alátámasztják, hogy a választók politikusokba vetett bizalma igen sokat számít abban, hogy az adott személyt megválasztják-e valamilyen politikai tisztség ellátására, vagy nem. A kérdőíves vizsgálat során megkérdezett személyek 17, 6 százaléka szerint a választók jobban bíznának a női politikusokban. 51,5 százaléuk ezt másképp gondolja, 30,9 százaléuk pedig nem tudja. A nemek szerinti megoszlást nézve feltűnik, hogy a férfiak 57 százaléka szerint a választók nem bíznának jobban egy női politikusban. Érdekes módon a nők nagyobb része, 42 százaléka is osztja ezt a véleményt. Összességében elmondható, hogy a választók bizalma nem csak a politikus nemétől függ, hanem egyéb más dolgoktól, mint például az érdekvégyesítési képességétől, vezetési képességétől.

17. Ön szerint a politikai pártok (delegáló szervezetek) jobban bíznak egy női politikusban?

A bizalom kérdése a politikai pártok, illetve a delegáló szervezetek részéről is fontos. A kérdőív kitöltők közül többüknek (69,1%) meggyőződése, hogy a pártok vagy a delegáló szervezetek nem bíznának jobban egy női politikusban, mint egy férfiben. A válaszadók közül a nők (69%) és a férfiak (65%) is hasonlóan vélekednek. Igen kevesen (11,8%) gondolják csak úgy, hogy több bizalmat szavaznak a nőknek a politikai pártok. Megfigyelhető, hogy a megkérdezettek szerint választópolgárok sokkal több bizalmat szavaznak egy női jelöltnek, mint egy politikai párt, vagy delegáló szervezet.

18. Ön szerint, összeegyeztethető-e a női nemi szerepekkel a politikusi pálya?

A vizsgálatban arra is kíváncsi voltam, hogyan vélekednek a kérdőív kitöltők: a női nemi szerepekkel összeegyeztethető-e a politikusi pálya? A legtöbben (85,3%) úgy vélik, hogy igen, megvalósítható, hogy egy nő egyszerre politikus és családos legyen. A férfiak (82%) és a nők (92%) egyaránt azonos véleményen vannak ezzel kapcsolatban. Ugyanakkor a válaszadók 5,9 százaléka [nők (8%) és férfiak (6%) esetében] úgy gondolják, hogy nem egyeztethetőek össze a nemi szerepek a politikával. (5. táblázat)

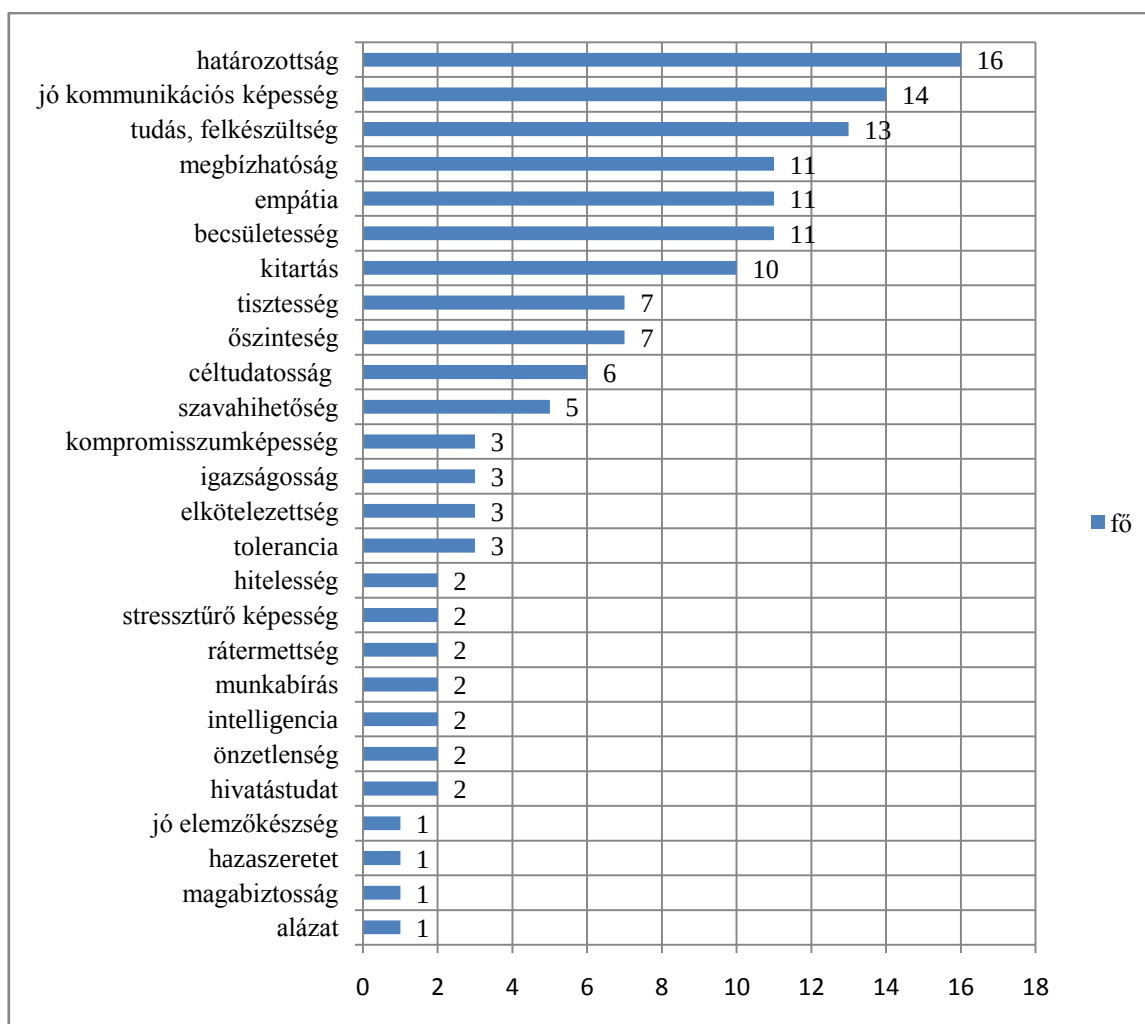
5. táblázat: A megkérdezettek véleménye arról, összeegyeztethető-e a női nemi szerepekkel a politikusi pálya

Nem	Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
Férfi	28 (82%)	2 (6%)	4 (12%)	34 (100%)
Nő	24 (92%)	2 (8%)	0 (0%)	26 (100%)

Forrás: Saját kutatás

19. Milyen személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak?

Ennél a kérdésnél a válaszadók lehetőséget kaptak arra, hogy leírják, szerintük milyen személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak. Tíz embert kivéve, mindenki leírta a véleményét, így egy 81 tételes lista született, ezekből a legjelentősebbeket az alábbi 11. ábra mutatja. Ebből látható, hogy a megkérdezettek szerint, milyen egy ideális politikus. A legtöbben a határozottságot (16 fő), jó kommunikációs képességet (14 fő) és a tudást, a felkészültséget (13 fő) emelték ki. Fontosnak tartják, hogy szakmailag is felkészült legyen, több szakterületet is ismerjen, ugyanakkor tudjon kommunikálni az emberekkel, törődjön velük. A becsületességet (11 fő) és az empátiát (11 fő) is sokan elvárják egy politikustól. Volt, aki fontosnak tartja még, hogy egy politikus legyen csapatjátékos, körültekintő, harcias, odaadó, agilis, találékony és legyen még humora is. A meggyőző képesség, a jó tárgyalási képesség és a jó előadói képesség még külön felkerült a listára.

11. ábra: A megkérdezettek szerint milyen személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak

Forrás: Saját kutatás

20. Van-e ebben különbség férfi és női politikusok között?

Az imént számos olyan tulajdonságot, személyiségjellemzőt soroltam fel, melyeket a megkérdezettek fontosnak tartanak egy politikussal kapcsolatban. Felmerül a kérdés, hogy ezekben van-e különbség férfiak és nők között. A megkérdezettek közül 33-an (48, 5%) úgy látják, hogy ezen a téren van különbség, csak 23 (33,8%) szerint nincs. Miként a lenti táblázatban (6. táblázat) is olvasható, lényeges eltérés van a férfiak és a nők válaszai között, mivel a nők javarésze (68%) hisz abban, hogy vannak különbségek, de a megkérdezett férfiak fele (50%) nem.

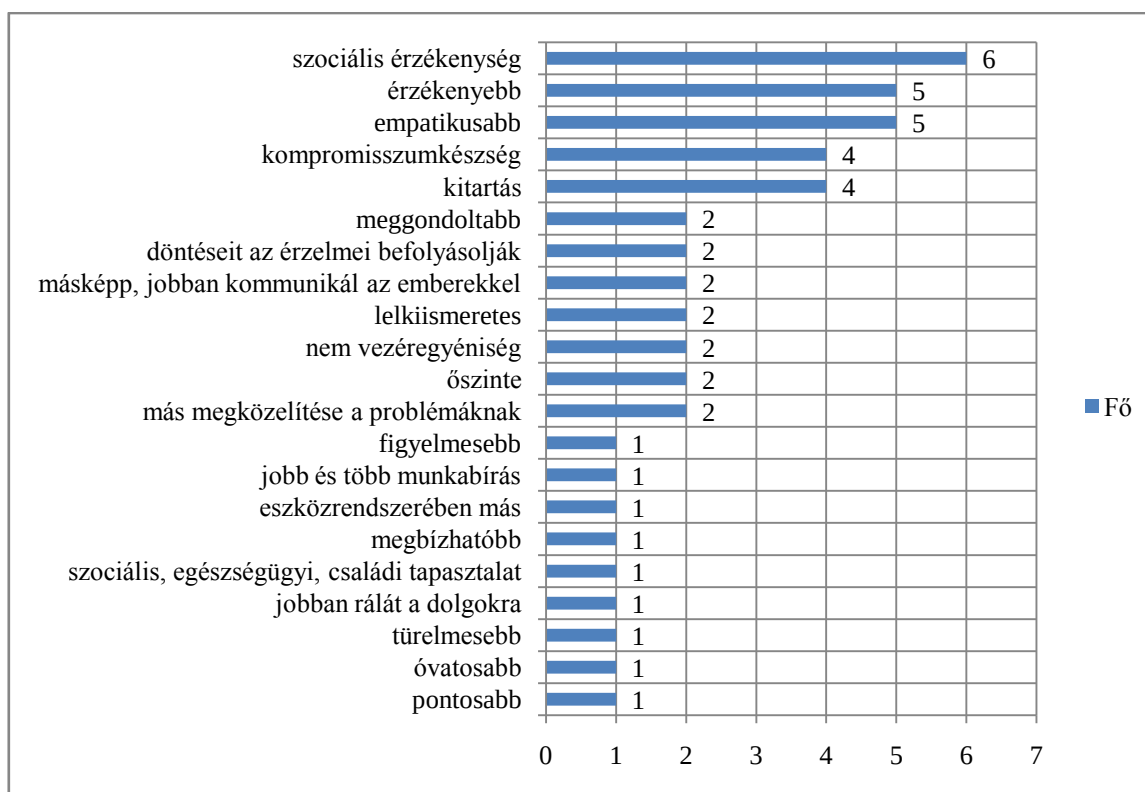
6. táblázat: A megkérdezettek véleménye arról, hogy van-e különbség férfi és női politikusok között

Nem	Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
Férfi	12 (38%)	16 (50%)	4 (12%)	32
Nő	17 (68%)	4 (16%)	4 (16%)	25
Összesen	29	20	8	57

Forrás: Saját kutatás

21. Amennyiben igen, miben más egy női politikus?

A megkérdezettek 43 tételben találtak különbséget a férfi és női politikusok között, a legjelentősebbeket a 12. ábra mutatja. A legtöbben az érzékenységüket tartják a legrelevánsabb különbségnek, sőt a szociális érzékenységet külön kiemelték. Többen a nők empatikus képességét és a kompromisszumkészségét jobbnak tartják, mint egy férfi politikus esetében. Vannak, akik kiemelték, hogy egy nő döntéseit az érzelmei nagyban befolyásolják, ezért nem tartják őt vezéregyéniségnek. Megemlítették, hogy egy nő másképp, illetve a véleményük szerint jobban kommunikál, mint egy férfi, sokkalta lelkiismeretesebbek, másképp közelítenek meg egy-egy problémát, kérdést. Az egyik válaszadó szerint „Sajnos Magyarországon jelenleg zömében pártpolitizálás folyik. Itt minden párt női képviselője csak a párt érdekét nézi! Jelenleg nincs különbség! Sajnos.” Úgy véli, hogy nincs női politika, női politikus, hanem csak pártpolitikus van. Ez a válaszadó ezt véleményét a Nők a politikában szekcióülésen is kifejezte.

12. ábra: A megkérdezettek szerint miben más egy női politikus

Forrás: Saját kutatás

A következőkben összesítő táblázatok és ábrák segítségével próbálom meg elemezni a kérdőíves vizsgálat során kapott eredményeket.

A politikai pályára való felkészülés tudatossága nemek szerint

Fentebb láthattuk, hogy a megkérdezettek igen nagy aránya azt felelte, hogy nem tudatosan készültek erre a pályára, azonban kíváncsi voltam rá, hogy a férfiak és nők körében van-e eltérés ebben a témában. A 8. táblázatban látható, hogy a nőknél sokkal jellemzőbb, hogy nem tudatosan készültek a politikai pályára, a férfiak nagyobb aránya viszont igen.

7. táblázat: A politikai pályára való felkészülés tudatossága nemek szerint

Nem	Igen	Nem	Összesen
Férfi	6 (18, 2%)	27 (81,8%)	33 (100%)
Nő	2 (8,7%)	21 (91, 3%)	23 (100%)

Forrás: Saját kutatás

A politikai pályára kerülés módja nemek szerint

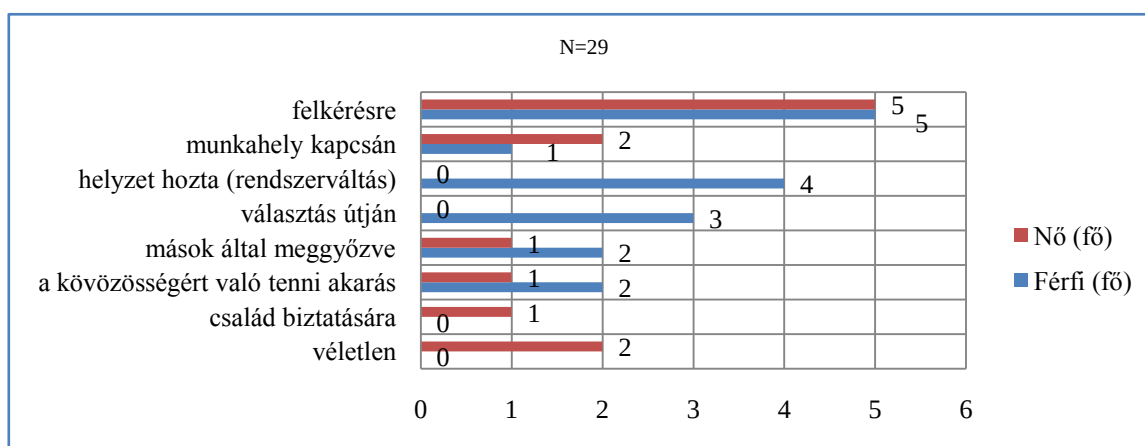
A 9. táblázatból kiderül, hogy a nemek szerinti megosztásban kik, milyen módon készültek a politikai pályára. A válaszadók számából kitűnik, hogy aki korábban azt nyilatkozta, hogy nem tudatosan készült a politikusi pályára, mégis részt vett valamilyen politikához köthető tevékenységben, de két válaszadó élt a lehetőséggel, hogy két válaszlehetőséget is bejelölt. Kitűnik, hogy a rendszerváltáskor ellenzéki mozgalomban való szerepvállalás tekintetében nagyobb a férfiak aránya. Viszont az is érdekes adat, hogy egy-egy nő folytatott politikatudományi stúdiumokat, és vett részt politikai ifjúsági szervezetekben.

8. táblázat: A politikai pályára kerülés módja nemek szerint

	Férfi (fő)	Nő (fő)
Szakszervezeti tevékenység	1	1
A rendszerváltás előtti politikai tevékenység folytatása	2	2
A rendszerváltáshoz kapcsolódó ellenzéki mozgalomban szerepvállalás	4	1
Politikatudományi stúdiumok	0	1
Részvétel politikai ifjúsági szervezetekben	0	1

Forrás: Saját kutatás

Azok a megkérdezettek, akik nem tudatosan készültek a politikai pályára, leírták, miként kapcsolódtak be a politikai tevékenységekbe. A 13. sz. ábrán láthatjuk, hogy a legtöbb válaszadó, férfiak és nők egyaránt, felkérésre indultak a választásokon.

13. ábra: A női politikusok növekvő arányának és a kvótarendszer szükségességének a viszonya

Forrás: Saját kutatás

Csak férfiak felelték azt, hogy a helyzet hozta magával, hogy spontán módon vonódtak be a politikai életbe. A nőknél pedig látható, hogy a családi biztatása, valamint egy véletlen folytán vállaltak politikai szerepet.

Fontosnak tartottam, hogy megnézzem, vajon azok a megkérdezettek, akik úgy vélik, szükség van több női politikusra, mit gondolnak a kvótarendszer szükségességéről.

9. táblázat: A női politikusok növekvő arányának és a kvótarendszer szükségességének a viszonya

		11. Szükségesnek tartja-e a politikai képviseleti rendszerben bevezetni a kvótarendszert?			
		Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
9. Szükség van-e Ön szerint több női politikusra?	Igen	26	21	6	53
	Nem	0	7	0	7
	Nem tudja	0	4	2	6
	Összesen	26	32	8	66

Forrás: Saját kutatás

Miként a 9. táblázatban is látható, 26 fő nyilatkozta azt, hogy szükség van több nőre, akár kvótarendszerrel megoldva is. 21 fő azonban, aki úgy gondolja, hogy jobb lenne, ha több nő venne részt a politikai életben, ehhez nem tartják szükségesnek a kvótarendszer bevezetését. Hét fő sem a női politikusok nagyobb szerepvállalására, sem a kvótarendszer bevezetésére sem nyitott.

Női politikusok szüksége és a női szerepek kapcsolata

A kérdőívek feldolgozásánál látható volt, hogy többen úgy vélik, hogy a politikusi pálya összeegyeztethető a női nemi szerepekkel. De arra is kerestem a választ, vajon azok, akik több nőt szeretnének látni a politikai életben, hasonlóan gondolkodnak-e. A megkérdezettek közül 47-en így gondolják (10. táblázat).

10. táblázat: Női politikusok szüksége és a női szerepek kapcsolata

		18. Ön szerint, összeegyeztethető a női nemi szerepekkel a politikusi pálya?			
		Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
9. Szükség van-e Ön szerint több női politikusra?	Igen	47	2	4	53
	Nem	4	2	1	7
	Nem tudja	6	0	0	6
	Összesen	57	4	5	66

Forrás: Saját kutatás

Voltak olyanok, akik nem szeretnék, ha növekedne a női politikusok aránya, azonban szerintük összeegyeztető lenne a női nemi szerep és a politikai pálya. Két válaszadó azonban úgy látja, hogy ugyan szükség lenne több női politikusra, de szerintük nem nagyon lehet ezt összeegyeztetni a női nemi szerepekkel, tehát a gyermekvállalás, család mellett nem igazán tudnának karriert építeni.

A női politikusok szükségének és bejutási lehetőségek megítélésének viszonya

Korábban láthattuk, hogy a megkérdezettek nagy aránya szeretné, ha több női politikus venne rész a politikai döntéshozatalban, ugyanakkor a válaszadók több mint fele úgy látja, hogy egy nőnek sokkal nehezebb bejutnia a politikai élet bizonyos szintjeire. Úgy gondoltam, jobb lenne a válaszokat összevetni, vajon az egyének szintjén is ez az eredmény születik-e. A 11. táblázatban látható, hogy 34 válaszadó osztja ezt a véleményt, tehát több női politikus kell, de nekik sajnos sokkal kisebb esélyük van a bejutásra. Ugyanakkor azt is tapasztalhatjuk, hogy 19 válaszadó meg van győződve arról, hogy szükség lenne több női politikusra, és szerintük a nők ugyanolyan esélyekkel indulnak, mint a férfiak. Véleményem szerint ezek a válaszadók úgy gondolják, hogy nem a jelölt nemétől függ, hogy beválasztják egy képviselőtestületbe, hanem a tulajdonságaitól, motiváltságától és egyéb tényezőktől. Az is érdekes, hogy 3 fő szerint nem lenne szükség több nőre a politikában, és úgy vélik, hogy a bejutási esélyek ugyanolyanok mindkét nem esetében. Négyen viszont nem nyitottak arra a gondolatra, hogy több nő vállaljon politikai szerepet, és szerintük a bejutási esélyeik is sokkal kisebbek.

11. táblázat: A női politikusok szükségének és bejutási lehetőségek megítélésének viszonya

		10. Ön szerint egy nőnek ugyanannyi esélye van bekerülni egy politikai képviselőtestületbe, mint egy férfinak?			
		Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
9. Szükség van-e Ön szerint több női politikusra?	Igen	19	34	1	54
	Nem	3	4	0	7
	Nem tudja	4	1	1	6
	Összesen	26	39	2	67

Forrás: Saját kutatás

A megkérdezettek nagy aránya szeretne több női politikusot látni a képviselőtestületekben, a politika különböző szinterein. Felmerül a kérdés, hogy ha már szükségét látják több női politikusnak, akkor mennyien gondolják úgy, hogy különböznek férfikollégájuktól, vajon a különbözőségek miatt kellene több női politikus?

12. táblázat: Összehasonlító táblázat: Szükség lenne-e több női politikusra és van-e különbség köztük

		20. Van-e ebben különbség férfi és női politikusok között?			
		Igen	Nem	Nem tudja	Összesen
9. Szükség van-e Ön szerint több női politikusra?	Igen	30	13	7	50
	Nem	2	5	0	7
	Nem tudja	1	4	1	6
	Összesen	33	22	8	63

Forrás: Saját kutatás

A 12. táblázatból leolvasható, hogy 30 válaszadó véleménye szerint több nőnek kellene politikai szerepet vállalnia, akár a különbözőségük miatt is, hisz ők másképp viszonyulnak bizonyos kérdésekhez, más tapasztalatokkal rendelkeznek, amellyel akár gazdagíthatják a politika világát. 13 megkérdezett szerint ugyanakkor nincsenek különbségek a férfi és női politikusok személyiségjellemzőiben. Két válaszadó nem szeretne több női politikusot, ennek egyik oka az lehet, hogy szerintük igenis vannak különbségek a két nem között.

4.3. Strukturált interjúk eredményeinek bemutatása

Dolgozatom harmadik vizsgálati módszere a strukturált interjú volt. Az interjúk lehetőséget adnak arra, hogy részletesebb, árnyaltabb képet kapjak arról, hogy a megkérdezettek miként vélekednek a nők politikai szerepvállalásáról. A strukturált interjúk eredményeit a témakörök sorrendjén keresztül mutatom be (2. Melléklet).

Politikusi pályára kerülés útja

Elsőként arra voltam kíváncsi, hogy a megkérdezettek miként kerültek politikusi pályára. Néhányan (6 fő) máris visszakoztak, hogy ők nem is politikusként definiálják magukat, bár szerintük nem lehet elválasztani egymástól a kettőt, hisz egy önkormányzat a politikai intézmények közé tartozik. Az egyik megkérdezett kifejtette, hogy „nem tartom magamat politikusnak, azokat tartom politikusnak, akik valamilyen párthoz kötődnek” (8. interjúalany, férfi). Egy interjúalanyom elmondta, hogy „nem politikai pályának, hanem a falum iránt érzett kötelességnek tartom a polgármesterségemet” (10. interjúalany, férfi). Látható, hogy a megkérdezettek ezt a munkát egyfajta szolgálatnak tekintik, ahol a közösséget, a települést szolgálják.

Vannak (3 fő), akik a rendszerváltáskor kapcsolódtak be a politikai életbe, mert változtatni szerettek volna a helyzeten. Néhányan már az 1990-es években kapcsolatba kerültek a politikával. Többen (6 fő) viszont csak 2002 után vállaltak politikai szerepet önkormányzati képviselőként, országgyűlési képviselőként vagy polgármesterként. Elmesélték, miként, milyen indíttatásból, milyen támogatással kerültek erre a pályára. A megkérdezettek korábban nem készültek tudatosan egy ilyen szerepvállalásra, kivéve két főt, az egyik megkérdezett készült a képviselőségre, a másik interjúalany viszont részt vett olyan civil szervezetek által meghirdetett politikai képzéseken, melyeken a polgármesteri teendőkre készítették fel őket.

12 fő felkérésre vállalt valamilyen politikai szerepet. Három interjúalanyt a polgármesterük kérte fel, hogy induljanak a képviselői választáson, volt, akiket egy civil szervezet kérte fel, vagy pedig a közösség javasolta, hogy szükség lenne egy ilyen emberre, aki képviselné az érdekeiket. A megkérdezettek között olyan is volt, aki személyes indíttatásból indult: „érdekelnek azok a dolgok, amik körülöttem vannak és hogy jobban belelássak, úgy gondoltam, hogy elindulok a képviselőválasztáson” (6. interjúalany, nő). Két interjúalanyom kifejtette, hogy az elinduláskor is közrejátszott, mely kormány irányítja az országot: „2002-ben, amikor a FIDESZ elvesztette a választást, akkor éreztem, hogy valamit tenni kell, és

akkor indultam el ezen a pályán, de igazából csak 2006-ban lettem polgármester.” (13. interjúalany, nő)

Azt azonban megállapíthatjuk, hogy ha Bodnár és Garancsi tipológiáját vesszük alapul, akkor a megkérdezett nők közül négyen a „közéleti politikai előélet nélküli női politikusok” közé tartoznak (Bodnár-Garancsi, 2007., p. 403.).

Az egyik interjúalany elmondta, azért indult a polgármesteri választáson, mert nem volt megelégedve azzal a közéleti irányítással, ami a településén folyt. Úgy gondolta, változtatni fog. Ezért megpróbálta megnyerni azokat az embereket, akik potenciális segíthették abban, hogy megnyerje a választást. Az utolsó pillanatban indult a választáson. Úgy gondolta, itt él a faluban, mindenki ismeri, tudják milyen ember, akkor nem a kampány fogja meghatározni, hogy polgármester lesz-e vagy sem. Végül 2010-ben megválasztották polgármesternek. (10. interjúalany, férfi)

A megkérdezettek elmondták, hogy megválasztásukban az is fontos tényező volt, hogy ismertek voltak a településen, a közösségben. Az egyik interjúalanyom kifejtette, hogy az emberek korábban is mindig megkeresték őt a problémáikkal, mivel egy gyermekrendelőben dolgozik. Ismertsége lévén kérte fel egy szervezet, hogy induljon az önkormányzati választásokon, mert csak akkor állíthattak listát maguknak, ha minden körzetben indítanak valakit. Végül a legtöbb szavazatot kapta meg. (12. interjúalany, nő) Volt, akit a korábbi közösség érdekében végzett munkája, vagy a pénzkereső munkája kapcsán volt ismert.

Többen (8 fő) fontosnak tartották elmondani, hogy ők nem megélhetési politikusok: „egzisztenciálisan nem voltam és nem vagyok megélhetési politikus, nem abból élek, hisz nekem van egy kis szállodám.” (4. interjúalany, férfi) Ez a megkérdezett országgyűlési képviselőként és polgármesterként is részt vesz a politikai életben, de kiemelte, hogy nem ebből él.

Hét fő korábban tanárként dolgozott, többen még most is emellett vállalják az önkormányzati képviselői szerepet. Egyik interjúalanyom pedig iskolaigazgatóság mellett vállalja a polgármesteri feladatokat. Van, aki korábban kereskedelembe dolgozott, egyéni vállalkozóként egy üzletet vezetett, és eredetileg egészségügyi végzettséggel rendelkezik. Most sem a politikai szerepéből, hanem üzletek kiadásából és gazdálkodásból tarja fenn magát. (6. interjúalany, nő) Egy másik megkérdezett is egyéni vállalkozóként a kereskedelembe dolgozott korábban. E mellett számos más feladatot elvállalt, például megalakította polgárőrséget, az egyház presbiteriánusa, tehát ismerte az embereket, bíztak benne, így megválasztották önkormányzati képviselőnek, majd alpolgármesternek (7.

interjúalany, férfi). A megkérdezettek között volt olyan ember is, aki már 25 éve egy banknál dolgozik, mint befektetési tanácsadó. A munkahelyen tilos volt politizálnia, így azt a magánéletében folytatta, mint egy párt tagja. 2006-2010 között önkormányzati képviselőként is szerepet vállalt. 2011-ben települése polgármestere meghalt, ezért őt választották meg helyébe. Azóta fizetés nélküli szabadságon van a munkahelyén (14. interjúalany, nő). Folytatva a sort, az egyik megkérdezett polgármester elmondta, hogy ő is társadalmi megbízatású polgármester. Ő állatorvosként tevékenykedik és ez a hivatása, ezt tartja életcéljának is (10.. interjúalany, férfi).

Az interjúk során mindenkit megkérdeztem arról, életre szólónak tekintik-e a politikai szerepvállalásukat. Két válaszadót leszámítva, mindenki azt nyilatkozta, hogy nem. Ennek egyik oka, hogy ez egy négyéves megbízatás, és nem biztos, hogy újra indulnak, vagy egyáltalán újra megválasztanák őket. Az egyik interjúalany elmondta, hogy ő már nem indulna többet a választásokon, de nem marad távol a politikától, majd például segít a járások felállításánál (4. interjúalany, férfi). Egy másik megkérdezett kifejtette, hogy talán addig maradna, vagy indulna újra, míg meg tudja valósítani azt, amit elképzelt. (10. interjúalany, férfi). Ennél a kérdésnél egy interjúalany elmondta, hogy még nem tudja, indul-e egyáltalán újra, mert úgy véli, hogy a képviselői munka egyszerre hálás és hálátlan feladat is. Igyekszik minél több embernek segíteni, de mert „ami az egy embernek jó, az a másik embernek nem. Sok kritika éri az embert, közben nem is tudják, mit csinál egy képviselő.” (12. interjúalany, nő) Szerinte azért is hálátlan feladat, mert nincs mindenre ideje, nagyon lefoglalja a munkája és a képviselői teendői is.

Szükség van-e több női politikusra?

Ennél a kérdésnél szinte mindenki kifejtette a véleményét. Két megkérdezett azt válaszolta, nincs szükség több női politikusra, mert ez az észak-európai országok modellje, ahol az a cél, hogy minél több nőtt bevonjanak a politikába, akár kvóták segítségével is. Szerinte „látni, hogy a szakadék szélére került az európai társadalom, azzal, hogy nincsen elég gyerek, öregszik a társadalom, nem jó, hogy még több nő kerüljön be, a nőknek ott a család, azzal kéne foglalkozniuk” (7. interjúalany).

A megkérdezettek nagy többsége (12 fő) épp ellentétes véleményen van. Legtöbben ezt azzal indokolták, hogy a nők sokszor másképp közelítenek egy-egy problémához, toleránsabbak és empátikusabbak. Az egyik interjúalanyom úgy gondolja, „ha egy nő van a társaságban, az már

képes visszafogni a többieket, stílusban, érvelésben, agresszivitásban; egy nővel szemben kénytelen az ember udvarias lenni, innentől kezdve megváltozik egy férfi politikus is.[...] Türelmesebb, udvariasabb, megértőbb lesz” (2. interjúalany, férfi). Összegezve elmondható, hogy egy női politikussal gazdagodna a politikai élet, hisz más meglátásai vannak, más tapasztalatokkal rendelkeznek, másképp bánt az emberekkel.

A nők esélye a politikai életbe való bejutáshoz

A megkérdezettek közül tizenegyen úgy gondolják, hogy egy nőnek sokkal nehezebb bekerülni a politika világába. Az egyik interjúalanyom azt nyilatkozta: „nem azt mondom, hogy nehezebb, inkább azt, hogy nem annyira elfogadott, hogy női polgármestere legyen egy településnek.” (14. interjúalany, nő) Szerinte inkább régi beidegződés az, ha a politikust elsősorban férfihoz kötik, így a polgármesterséget és a képviselőséget is férfiszerepek tartják. Ehhez kapcsolódóan az egyik megkérdezett polgármester elmondta, hogy egy 15-16 ezer fős körzetben a 19 polgármesterből ő az egyetlen nő, és szerinte már az ügyek elintézésénél is látszódik, hogy ő sok mindent másképp old meg, mint egy férfitársa. Elmondta, hogy „az életem legnagyobb részét nők között töltöttem el, a férfiak viselkedése teljesen megdöbbenett, valójában az állatvilághoz tudnám hasonlítani, a bika megszerzi a territóriumát, körülbelül ilyen agancs-összeütközéseket tapasztalok.” (13. interjúalany, nő) Négyen kiemelték, hogy a politikai élet egyfajta küzdőtér, ahol mindkét nemnek helyt kell állnia.

Többen megjegyezték, hogy nem minden nőben van meg az a késztetés, hogy politikai szerepet vállaljon, elinduljon egy választáson. Egy megkérdezett szerint a „nők önérvényesítési képessége megfelelő, amit el akarnak érni, azt el tudják érni. Magyarországon a társadalmi elfogadottság jó, nők nem akarnak változtatni, vagy elfogadják ezt, kevésbé ambicionálják a nők ezt a területet.” (1. interjúalany, férfi). Néhányan mondták csak, hogy a nőknek kezükbe kell venniük a sorsukat, és vállaljanak ilyen szerepeket. De számos oka lehet annak, hogy egy nőnek sokkal nehezebb bekerülni a politikába. Négyen hangsúlyozták, hogy elsősorban abból adódnak a nehézségek, „hogy a nőkre sok egyéb feladat hárul, a család, a gyerekek, a háztartás, maga a civil foglalkozás és erre rakódna rá a közéleti tevékenység.” (1. interjúalany, férfi). Feltehetően ezt nem mindenki tudná úgy összehangolni, ezért elengedhetetlen lenne a biztos családi háttér.

Hárman úgy vélik, hogy nem a jelölt nemétől függ, hogy kit választanak meg, hanem attól, mennyire okos, rátermett a feladatra, mennyire nyerte el a közösség bizalmát. Hárman viszont kiemelték, hogy el kell különíteni egymástól a két szintet, tehát egy település és egy országos szintű politikában másképp mennek a dolgok. Egy önkormányzati választásnál ugyanis a választópolgárok ismerik a jelölteket, tudják, milyen munkát végeznek, milyen emberek, mit tettek le eddig az asztalra. Majd a jelöltek iránti szimpátiájuk, bizalmuk fog dönteni, hogy kit választanak meg képviselőnek vagy polgármesternek. „Ugyanakkor a „nagypolitikában” más szempontok érvényesülnek. Nagyrészt a pártérdekek, a gazdasági kapcsolatok, gyakran érdekbártságok döntenek el, kit engednek egyáltalán a döntéshozatal közelébe – és ezek a kapcsolati körök általában nem hemzsegnak a női résztvevőktől.” (9. interjúalany, férfi).

Ezek alapján látszik, hogy többféle tényező befolyásolja az esélyeket, mint például a személyes indíttatások, társadalmi elfogadottság, támogatottság, családi háttér, időbeosztás, a közösség szimpátiája és a kapcsolatok.

Kvótarendszer, szükség van rá, vagy sem?

Azzal kapcsolatban, hogy a politikai képviseleti rendszerben szükség lenne-e arra, hogy bevezessék a kvótarendszert, megoszlának a vélemények. Az egyik megkérdezett azt mondta, hogy ezt nem tudja eldönteni, nem tud erre válaszolni. Hárman támogatnák a kvótarendszer bevezetését, akár 50 százalékos részvételi arányt is meghatároznának. Egyikük szerint akár még lehet várni kétszáz, háromszáz évig, míg az arányok kiegyenlítődnek, vagy ezzel a módszerrel elő lehet segíteni ezt és „ha rá van kényszerítve egy jelölő szervezet, hogy x százalékban nőket jelöljön, akkor meg fogja találni azokat a nőket, akik erre a pályára alkalmasak. Ha nincs rákényszerítve, akkor világos, hogy a könnyebbik megoldást választja, fog jelölni néhány nőt, de azért, hogy zászlajára tűzhesse.” (2. interjúalany, férfi).

A legtöbben (8 fő) viszont egyáltalán nem tartják szükségesnek, egyik interjúalanyom kifejtette, hogy „maximálisan támogatom a nőknél a nagyobb mértékben való politikai szerepvállalást, de nem statisztikai alapon, hanem arra alkalmas embereket kellene választani [...] ténylegesen rátermett, karakteres, hiteles nőket kell bevinni.” (4. interjúalany, férfi). Mások is érveltek azzal, hogy a kvóta nem biztosítja azt, hogy a legalkalmasabb emberek kerüljenek be, és ha van alkalmasabb férfi, az meg a kvóta miatt nem kerülhet be. Egy megkérdezett szerint azért sem lenne jó a kvótarendszer bevezetése, mert ez diszkrimináció lenne, a diszkrimináció tilalma pedig „benne van a különböző nemzeti egyezményekben is,

[...] nem szerepel az Alkotmányban se, hogy pozitív vagy negatív diszkriminációról van szó, ez pozitív diszkrimináció a nők tekintetében, na, de férfiak tekintetében negatív.” (5. interjúalany, férfi). Ketten is gondolkodóba estek a kérdés kapcsán, az egyikük szerint nem kell kvótarendszer, de jó lenne, ha nőknek lenne egy minimális létszámuk a politikai életben. A másik megkérdezett szerint a kvótarendszer egyfajta diszkrimináció, még ha pozitív is: „fennáll a veszélye annak, hogy a pártok formálisan fognak bevinni a parlamentbe női jelölteket, a „darabszám” miatt, akik nem saját elhivatottságból kerültek oda, és nem a saját meggyőződésből döntenek majd, hanem bábként mozgatják őket.” (9. interjúalany, férfi) Ugyanakkor felhívja rá a figyelmet, hogy a közéletben valóban nagy a nemek közötti aránytalanság, holott az ország lakosságának több mint fele nő. A Parlamentben azonban igen kevesen vannak, 10-11 százalékos az arányuk, ami az európai átlaghoz képest is igen alacsony. Úgy gondolja, hogy „mindemellett, figyelni kellene a százalék rögzítésénél arra, hogy a nők semmiképp ne érezzék azt, hogy ezzel kényszeríteni akarják őket a politikai szerepvállalásra.” (9. interjúalany, férfi).

Arra a kérdésre, hogy a kvótarendszer hatására változna-e a politikai rendszer demokratikus jellege, szintén eltérőek a válaszok. Hárman úgy vélik, hogy változna, egyik megkérdezett szerint ezzel csökkenne a demokratikus jelleg a diszkrimináció miatt. Ketten meg vannak arról győződve, hogy ha több nő vesz részt a politikai döntéshozatalban, akkor demokratikusabb a rendszer, hisz a társadalom minden tagja megfelelő arányban képviseltetni magát. Hatan viszont úgy látják, a kvótarendszer bevezetésével nem változna a politika demokratikus jellege. A kvótarendszer bevezetésének következtében csak három megkérdezett szerint változna a politikai döntések tartalma, mert olyan témákra, szempontokra is rávilágítanának a nők, amelyeket eddig nem vettek figyelembe. Négyen gondolják úgy, nem változna, hisz a döntéshozatalnál mindig a többségi akarat érvényesül. A szakpolitikák prioritására három megkérdezett szerint nem lenne hatással, ha több nő ülne a döntéshozók között, a „prioritást nem az egyes személyek, hanem a helyzet határozza meg, felismerik-e a problémát vagy sem.” (5. interjúalany, férfi).

Mint látható, a megkérdezettek nagy aránya nem támogatja a kvótarendszer bevezetését, de ennek ellenére szívesen látná a nőket a politikai életben. A kvótával kapcsolatos egyik ellenérv, hogy nem megfelelő jelöltek jutnának be a választások során, és eleve diszkrimináció lenne ez az intézkedés. Ugyanakkor vannak, akik ettől javulást várnak.

A bizalom kérdése

Az interjú során is felmerült, vajon a megkérdezettek szerint jobban bíznának-e egy női jelöltben a választópolgárok és a pártok, vagy delegáló szervezetek. Itt is megoszlott a válaszok aránya, nyolcan hangsúlyozták, hogy véleményük szerint nem a jelöltek nemétől függ, hogy kit választanak, hanem annak személyétől, hogy mennyire ismerik, milyen munkát végzett, tehát a név mögött az embert nézik. Szerintük a pártok is ezeket tartják szem előtt. A megkérdezettek közül ketten úgy vélik, hogy a választópolgárok jobban megbíznak egy nőben, négyen viszont ellenkező véleményen vannak, a pártok, delegáló szervezetek bizalmánál is ez az arány.

Három megkérdezett nő példáján látható, hogy a választók azért döntöttek mellettük, mert ismerték őket, megbíztak bennük. Az egyikük elmesélte, hogy a választás idején ő nem csak bedobta a postaládákba a kopogtatócédulákat, hanem mindenhova becsöngetett, és elbeszélgetett az emberekkel: „ez a minimum, ha én itt képviselni akarok embereket, hát ismerjem meg akit képviselek.” (12. interjúalany, nő). Később meg is lett az eredménye, a választók több mint 70 százaléka őt választotta. Egy másik megkérdezett pedig elmondta, hogy a választók bizalmát mutatja, hogy ő az első női polgármester a településen, nem is kevés szavazattal nye. (14. interjúalany, nő). Az egyik interjúalanyom elmesélte, hogy őt miként választották meg, miként nyerte el a közösség, a választópolgárok bizalmát. Elmondta, hogy a kampány első körében a helyi újságban leírta azokat az elképzeléseit, melyeket fontosnak tart, a második körben pedig egy pikniket rendeztek, ahol elbeszélgetett az emberekkel, megismertette magát velük. (13. interjúalany, nő).

Néhányan a téma kapcsán gondolkodóba estek. Az egyik megkérdezett szerint a „nő” szó hallatán az anya szerep jut az emberek eszébe, aki jóságos és odaadó, tehát bizalmat kelthet a választóban. „Egy másik megközelítésben, viszont gyakran ellenszenvet vált ki az emberekből az a nő, aki túl határozottan tör közéleti szereplésre: „nyomul”, „a csapból is ő folyik”, „vajon kinek az ismerőse?”, stb., és ezáltal a bizalmukat is elveszti”. (9. interjúalany, férfi). Más szerint a hagyományos női szerep kevésbé politikai, vezető szerep, ők sokkal empatikusabbak, megértőbbek. A jelölő szervezetek meg nem ezt várják el, hanem az agresszív, ambiciózus, hajtos, férfias magatartást (2. interjúalany, férfi). Ide kapcsolva az egyik megkérdezett szerint akár olyan nőt is kereshetnek a szervezetek, akik hajlamosabbak a családi feladatokat háttérbe szorítani.

Összegezve elmondható, hogy az esetek többségében a választók a jelöltek nemétől függetlenül választják ki a számukra megfelelő embert, sokkal inkább az egyéniség, az ember fontos.

A női nemi szerepek és politikusi pálya viszonya

A megkérdezettek közül egy ember nem tudja eldönteni, de többiek,¹³ fő szerint összeegyeztethető a női nemi szerep és a politikai szerepvállalás. Nyolcan rámutattak, hogy ez egy igen nehéz feladat, és sok szervezést meg támogató családi háttérrel igényel. Három fő szerint minden megoldható, csak akarat kérdése az egész. A megkérdezett nők közül négyen a saját példájukkal éltek. Nekik sikerült, a gyerekük, a férjük el tudja fogadni, hogy politikai szerepet vállalnak, a családban, a háztartásban nem okoz gondot ez a tevékenység. A többiek pedig úgy vélik, hogy csak nagyon nehezen lehet ezt megoldani, lehet, nem is mindenki képes arra, hogy mindkét feladatát, szerepét megfelelően, megfelelő színvonalon teljesítse.

Ugyanakkor a gyermekvállalás kérdésében eltérő nézőpontok születtek. Négyen kiemelték, hogy egy nő előbb legyen családjában, és csak utána foglalkozzon a politizálással. Amikor az anyai szerepe már engedi, amikor idősebbek a gyermekek, akkor könnyebben össze tudják egyeztetni a családi teendőiket a politikai tevékenységgel. Így felmerült az életkor kérdése is. Véleményük szerint a fiatalok, akik még nem vállaltak gyereket, valamint a 35-40 éves korosztálytól felfele lévő hölgyek képesek arra, hogy akár fő munkaként, vagy amellet politikai szerepet vállaljanak. Az egyik interjúalanyom kifejtette azt az aggályát, hogy ha kicsik, fiatalok a gyerekek, akkor nem biztos, hogy a nők "fejben is ott vannak", és megfelelően végzik a munkájukat.

Ketten úgy gondolják, hogy a női nemi szerepek és a politikai pálya teljesen összeegyeztethetőek, hisz ez „legalább annyira megoldható, mint hogy a nő munkát vállaljon, az hogy ez a munka most politikai munka vagy akármilyen más munka, ez mindenképpen egy családon belüli munkamegosztásnak a kérdése, teljesen mindegy, hogy a munkahely hol van” (2. interjúalany, férfi).

Csaknem mindegyik interjúalany úgy gondolja, hogy összeegyeztethető a két szerep, persze ez feltételez némi támogatást és szervezést. De sokan nehézségeket látnak a gyermekvállalással kapcsolatban.

Az ideális politikus

Ennél a résznél arra voltam kíváncsi, hogy a megkérdezettek szerint milyen személyiségjegyekre van szüksége egy politikusnak. A kérdőíves vizsgálat során felsoroltak itt is megjelentek, de bővebben kifejtették gondolataikat, és egyéb tényezőket is hozzátartottak. Szerintük egy ideális politikusra a kompromisszumképesség, következetesség, elemzőképesség, tisztesség, becsületesség, szociális érzékenység, kommunikációs képesség, empátia, hitelesség, türelem, kitartás, tolerancia a jellemző, hasonlóan a kérdőíves eredményekhez. Volt, aki az alázatot emelte azzal, hogy ez a tevékenység egy szolgálat, ahol a közösség érdekeit kell képviselni. Ketten kiemelték, hogy egy politikus legyen gazdag, hogy semmiképp se legyen megélhetési politikus, ne a pénz határozza meg a szerepvállalását, ne ott akarjon meggazdagodni. Egy megkérdezett említette, hogy „fontosnak tartom, hogy minden szempontból tiszta maradjak, ezt úgy értem, hogy nem szabad semmiféle támadhatási felületet adni.” (13. interjúalany, nő). Kifejtette, nem szabad semmit elvenni a közösből. Egy másik interjúalanyom kifejtette, hogy szerinte az is nagyon lényeges lenne, hogy egy politikus a döntés előkészítésben hallgassa meg a kollégáit, hozza meg a döntését, amellet álljon ki, amennyiben téves döntést hozott, azt képes legyen belátni majd korrigálni. (14. interjúalany, nő). Volt olyan válaszadó, aki kiemelte, hogy nála az az ideális politikus, aki templomba járó, családos és van rendes munkája, és már letett valamit az asztalra, bebizonyította, hogy mire képes (7. interjúalany, férfi). Egy másik megkérdezett szerint egy politikusnál lényeges a „jogi, gazdasági, valamint politikai felkészültség, ismeretek is, amit valaki vagy tudatosan megszerez, vagy majd menetközben” (1. interjúalany, férfi). Ketten megemlézték, hogy az is fontos a munkájuk során, hogy tudják, kinek, mit mondanak, mert az egyéni véleményük nem tartozik senkire, vagyis, hogy a másik személyt feltétel nélkül el kell fogadniuk, partnerként kell velük bánni. Többen fontosnak tartják, hogy az emberek problémájával is törődniük kell, mert annak ellenére, hogy az nekik nem nagymértékű ügy, az a másik embernek a legnagyobb gondja. Ugyanakkor az egyik interjúalanyom hosszasan kifejtette, hogy szerinte egy politikus, ebben az esetben polgármester, „legyen elkötelezett a faluja/városa iránt, ne ígérgeessen olyat, amit nem tud megvalósítani, inkább mondja azt, hogy nem. Legyen megfelelő szociális érzéke, ismerje fel azokat a lehetőségeket, amik a falujában megvannak, meg ami annak a településnek az adottságai, és azt maximálisan próbálja kihasználni annak érdekében, hogy az ott élő emberek munkához jussanak, értékteremtő munkához [...] ismerje fel a fiatalok tanulás és sport iránti vonzalmát, adjon arra teret” (10. interjúalany, férfi).

Látható, hogy több téren hasonló, bizonyos dolgokban viszont eltérő elvárásaik vannak a megkérdezetteknek egy politikussal szemben.

Miben más egy női politikus?

Az előző témakörhöz kapcsolódóan itt az volt a kérdés, hogy van-e egyáltalán különbség férfi és női politikus között, illetve miben lehet más egy női politikus. A megkérdezettek azonos arányban állnak mindkét oldalon, tehát heten úgy vélik, hogy a nemek szerint nincs különbség, csak jó és rossz politikus van, tehát a munkájuk minősége számít. Egyik interjúalany azt mondta, hogy „alapvetően van a nők és férfiak között örült nagy különbség” (6. interjúalany, nő), de abban a munkában, amit végeznek, abban nincs. Az egyik megkérdezett szerint sincs különbség, de „a női szerepkörhöz társított jellegzetességek (lágyság, empátia, stb.) teljesen eltűnnek vezetői szinten. A női vezetők sokkal agresszívebbek, céltudatosabbak és harcosabbak férfi társaiknál, és ez nemcsak a gazdasági életre jellemző, de a politikára is” (9. interjúalany, férfi).

Ugyanakkor heten meg vannak róla győződve, hogy van különbség köztük, főleg abban, hogy a nők sokkal empatikusabbak, érzékenyebbek bizonyos problémákra, társadalmi-szociális gondokra különösen, egyes kérdéseket más szempontból közelítenek meg. Hárman mondták, hogy a nők sokkal alaposabbak, lelkiismeretesebben végzik a munkájukat, „sokkal nagyobb bennük a kitartás, egy férfi előbb feladja, [...] a női logika más, egyfajta jól felkészült, racionális gondolkodással, bármikor bezsebelhetnek egy férfiembert” (4. interjúalany, férfi). A válaszadók szerint a nők sokkal kedvesebbek, a partnerek megnyerésében, megközelítésében, egyes ügyek intézésében.

Ehhez a kérdéshez kapcsolódóan az egyik interjúalany kifejtette, hogy „és én úgy érzem, hogy nekem sokkal több mindent kellett letennem az asztalra, ahhoz hogy méltó legyek ahhoz, hogy esetleg elismerjenek, [...] hogy rangsorban olyan helyen legyek, iskolaigazgatói tapasztalattal, pedagógus diplomával, egy csomó vezetési gyakorlattal, mégis be kellett nekik bizonyítanom, hogy igen, sok mindenben még lehet, hogy több mindenre vagyok képes, mint ők, de ehhez kellett hat év” (13. interjúalany, nő). A szakirodalmak is foglalkoznak ezzel a témával. (ld. Lévai, 2000) Egy nőtől többet várnak el, hogy bebizonyítsák, igenis alkalmasak egy vezetői, vagy egy politikai szerep betöltésére.

Mi kell ahhoz, hogy valaki a politikusi pályára lépjen?

Az interjúalanyok mind meglepődtek a kérdés hallatán, szerintük ez egy igen nehéz kérdés. Egy interjúalany elmondta, hogy három fajta politikus létezik, az egyiket a segítői szándék hajtja, a közösség érdekének képviselője, „ma megjelent a megélhetési politikus is, de van harmadik kategória, a hivatásos politikus, ezt viszont tanulni kell, például jogot, politológiát.” (2. interjúalany, férfi). Öten kiemelték, hogy szerintük szükség lenne valamilyen jogi, gazdasági, politológiai képzettségre, de ha a szakpolitikák rendszerét vesszük figyelembe, akkor gyakorlatilag bármilyen képzettség megfelelne. Egy megkérdezett szerint fontos lenne, hogy mindenképp „legyen egy olyan szakmája, ahova vezet visszaút,” (8. interjúalany, férfi) ha már abbahagyják a politikai tevékenységüket. Többen azt mondták, hogy ez a szakma a könyvekből nem megtanulható, ehhez mindenképp tapasztalatra van szükség. A tapasztalatot, a gyakorlat fontosságát mindenki elismerte. Ehhez kapcsolódóan egyikük elmondta, ha „fiatalon tapasztalat és gyakorlat nélkül csinálta volna”, akkor már biztosan nem tartana itt. (13. interjúalany, nő). Hárman fontosnak tartják, hogy előbb teljesítsenek, tegyenek le valamit az asztalra, majd utána vállaljanak politikai szerepet. Négyen pedig elengedhetetlennek tartják, hogy mielőtt valaki egy ilyen pályára készül, akkor ismerje meg az embereket, a problémáikat, beszélgessen velük, és utána induljon el egy úton, akár tanulmányok terén is.

Összegzésként megfogalmazható, hogy a műveltséget, képzettséget leszámítva, főleg a tapasztalatszerzés a fontos, amelyet akár fiatakként, valamilyen társadalmi munkában, közösségi életbe való bekapcsolódás során lehet gyakorolni és elsajátítani.

5. ÖSSZEFOGLALÁS, KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Társadalmunk változásban van, ennek következtében az eddigi hagyományos nemi szerepek is kibővülnek, és sok szempontból átalakulnak, változnak. A nők a társadalom minden szegmensében egyre nagyobb szerepet vállalnak, és megjelennek a korábban elsősorban tipikusan csak férfiak számára fenntartott foglalkozásokban és szerepekben is. Ma már megtaláljuk őket a politikai pályákon is, de eltérően a fejlettebb nyugat- és főleg észak-európai országok gyakorlatától, Magyarországon még mindig kevés nő vesz részt a politikai döntéshozatali rendszerben.

A szakirodalmak feldolgozása során arra törekedtem, hogy bemutassam azt a folyamatot, amely a nők szerveződéséhez, választójogához, a feminizmus vívmányaihoz vezetett. Majd bemutattam, milyen nemzetközi és hazai jogszabályok foglalkoznak a nők hátrányos megkülönböztetésének tilalmával, valamint milyen támogató intézkedéseket hoztak a politikai életben való részvételük növelése érdekében. Felvázoltam, hogy a politika egyes szervezeteiben miként jelennek meg a nők, és végül a szakirodalmakra alapozva bemutattam a női politikusi szerepeket és a női politikusok tipológiáját.

Dolgozatom elkészítéséhez három vizsgálati módszert használtam fel. 2012 nyarán részt vettem a IX. Magyar Polgármesterek Világtalálkozóján, ahol figyelemmel kísértem az eseményeket. Az itt megjelent polgármesterek, alpolgármesterek és képviselők körében kérdőíves felmérést végeztem arról, hogy mit gondolnak a nők politikai szerepvállalásáról, a kvótarendszer bevezetéséről, miben látják a különbséget a női és férfi politikusok között, és véleményük szerint más lenne-e a hazai közélet és politikai kultúra, ha több nő vehetne részt a politikai döntéshozatalban. A harmadik vizsgálati módszerem a strukturált interjú volt, amely segítségével részletesebb és árnyaltabb képet igyekeztem kapni arról, hogy a megkérdezettek miként vélekednek a nők politikai szerepvállalásáról, és arról, szerintük összeegyeztethető-e a politikusi pálya a hagyományos női szerepekkel.

A tudományos diákköri dolgozatom négy hipotézisen alapul.

Az első hipotézisemben feltételeztem, hogy „a vizsgálatban résztvevő férfiak és nők nem tudatosan készültek a politikai pályára.” Ez a hipotézisem beigazolódott, mivel a kérdőíves vizsgálatba bevont férfiak 81,8 százaléka és a nők 91,3 százaléka nem készült tudatosan erre a

pályára. A válaszadók főként felkérésre vállaltak politikai szerepet, illetve a férfiak számára „a helyzet hozta magával” a politikába való bekapcsolódásukat. A nőknél látható, hogy a család biztatására, vagy felkérésre, vagy pedig valami véletlen folytán kapcsolódtak be a politikai életbe. Az interjúk vizsgálat is hasonló eredményeket hozott. A megkérdezettek közül 12 főt szintén felkértek arra, hogy induljon a választásokon. 12 fő korábban nem készült tudatosan egy ilyen szerepvállalásra. Két nő azonban igen. Az egyik hölgy helyben készült a képviselőségére, a másik olyan civil szervezetek által meghirdetett politikai képzéseken vett részt, amelyeken a polgármesteri teendőkre készítették fel a résztvevőket. A megkérdezett nők közül négyen felkérésre indultak a választásokon, így ha Bodnár és Garancsi tipológiáját vesszük alapul, akkor a megkérdezett nők közül négyen a „közéleti politikai előélet nélküli női politikusok” (Bodnár-Garancsi, 2007., p. 403.) közé tartozhatnak.

A második hipotézisem szerint „Feltételezem, hogy a vizsgálati mintában szereplő férfiak szívesen látnák a nőket a politikában, szerintük azonban ehhez nem szükséges a női kvótarendszer bevezetése, míg a nők szerint igen.” A vizsgálat eredményei csak részben igazolták ezt a hipotézisemet, mert a kérdőíves vizsgálat és a strukturált interjúk eredményei néhol eltérő eredményeket hoztak.

26 fő véleménye szerint szükség van több nőre a politikában akár kvótarendszer bevezetésével megoldva. 21 fő szerint is jobb lenne, ha több nő venne részt a politikai életben, de ellenzik a kvótarendszer bevezetését. Hét fő azonban sem a női politikusok nagyobb szerepvállalására, sem a kvótarendszer bevezetésére sem nyitott.

Nem szerint csoportosítva a válaszokat kiderült, hogy a férfiak 67 százaléka nyitott arra, hogy több nő vegyen részt a politikában. A nők nagyobb arányban (92%) szeretnék ezt megvalósítani. A kvótarendszerrel kapcsolatban megoszlanak a vélemények, mert a nők 52 százaléka támogatja, 36 százaléka viszont ellenzi. A férfiak nagyobb arányban (54%) gondolják úgy, hogy nem kell bevezetni a kvótarendszert, bár 31 százalékuk támogatná.

A férfi interjúalanyok 75 százaléka is támogatná, ha több nő kerülne be a politikai döntéshozatalba, legtöbben ezt azzal indokolták, hogy a nők sokszor másképp közelítenek egy-egy problémához, toleránsabbak és empatikusabbak. 75 százalékuk szerint azonban nem kell bevezetni a kvótarendszert, mert a kvótával nem biztos, hogy a legalkalmasabb nő kerülne be a politikai rendszerbe. És ha lenne szakmailag alkalmasabb férfi, ő a kvóta miatt nem kerülhetne be. A nők is hasonlóan vélekednek a kvótarendszerről. 66 százalékuk nem tartja szükségesnek bevezetését, szerintük, aki akar, az mindenképp eljut a kívánt politikai

pozícióba, bár nekik lehet, hogy jobban meg kell érte dolgozniuk. Látható, hogy a kérdőíves felmérés során megkérdezett nők nagy része szerint szükséges lenne a kvótarendszerre, míg az interjúalanyok nagyobb aránya épp ellenzi. Ennek okát a személyességben kereshetjük. Beszélgetés közben árnyaltabban fogalmaznak az emberek, több idő van a gondolkodásra, és a kvótarendszer kérdése bonyolult összefüggésekre mutat rá. Láthatjuk, felveti a szakmaiság, a rátermettség kérdését is.

Harmadik hipotézisemben „feltételezem, hogy a megkérdezettek szerint lényeges különbségek vannak férfi és női politikusok személyiségjegyei között.” Ez a hipotézisem bizonyítást nyert. A kérdőíves vizsgálat eredményei szerint a következő személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak a válaszok gyakoriságának sorrendjében: határozottság (16 fő), jó kommunikációs képesség (14 fő), a tudás, felkészültség (13 fő), becsületesség (11 fő) és az empatikusság (11 fő), kitartás (10 fő), tisztesség (7 fő), stb. Az interjúk is hasonló eredményeket mutatnak. Arra a kérdésre, hogy ezen a téren van-e különbség a férfiak és a nők között, 33-an (48, 5%) úgy látják, hogy van különbség, csak 23 (33,8%) szerint nincs. Nem szerint csoportosítva lényeges eltérés látható a férfiak és a nők válaszai között, mivel a nők javarésze (68%) hisz abban, hogy vannak különbözőségek, de a megkérdezett férfiak fele (50%) úgy gondolja, nincs. A strukturált interjúknál 7 fő szerint van különbség a férfi és női politikus között, 7 fő szerint nincs. Nemek szerint: két nő és öt férfi szerint nincs különbség, négy nő és három férfi szerint van különbség.

A kérdőíves felmérésben a legtöbben a nők érzékenységet tartják a legrelevánsabb különbségnek, szociális érzékenységüket külön kiemelve. A nők empatikus képességeit és kompromisszumkésztségüket, kitartásukat jobbnak ítélik meg, mint egy férfi politikus esetében. Ugyanakkor kiemelték, hogy egy nő hajlamosabb arra, hogy a döntéseit az érzelmei nagyban befolyásolják, és többen nem is tartják őket vezéregyéniségnek. Úgy vélik, hogy egy nő másképp, illetve a véleményük szerint jobban kommunikál, mint egy férfi, lelkiismeretesebbek, másképp közelítenek meg egy-egy problémát, kérdést. A strukturált interjúk során is elmondták ezeket a különbségeket, csak jobban kifejtve és árnyalva.

Végül a negyedik hipotézisemben azt feltételezem, „hogy a vizsgálatban résztvevő férfiak és nők szerint a politikusi pálya összeegyeztethető a hagyományos női nemi szerepekkel.” A vizsgálat eredményeivel alátámaszthatom, hogy ez a hipotézisem beigazolódott. Ugyanis a kérdőíves vizsgálat során azt tapasztaltam, hogy a megkérdezettek 85,3 százaléka szerint megvalósítható az, hogy egy nő egyszerre politikus és családos legyen. A férfiak (82%) és a nők (92%) egyaránt azonos véleményen vannak ezzel kapcsolatban. Ugyanakkor a válaszadók

5,9 százaléka [nők (8%) és férfiak (6%) esetében] úgy gondolják, hogy nem egyeztethetőek össze a nemi szerepek a politikaival.

A strukturált interjúk eredményei is hasonlóak, ugyanis a megkérdezettek 93 százaléka szerint is összeegyeztethető a női nemi szerep és a politikai szerepvállalás, hisz ez olyan, mint egy rendes munka. Rámutattak arra is, hogy ez igen nehéz feladat, sok szervezést és támogató családi háttérrel igényel. A megkérdezett nők közül négyen a saját példájukat hozták fel, mert nekik sikerült, a gyerekük, a férjük el tudja fogadni politikai szerepvállalását, nekik a családban, a háztartásban nem okoz gondot ez a tevékenység.

A gyermekvállalás kérdésében eltérő nézőpontok születtek. Négyen kiemelték, hogy egy nő előbb legyen családanya, és csak akkor foglalkozzon politizálással, amikor már az anyai szerepe megengedi, amikor idősebbek a gyermekek. Ekkor tudja könnyebben összeegyeztetni a családi teendőket a politikai tevékenységgel. A nők többsége úgy véli, hogy a gyermekvállalás mellett ugyanúgy lehet dolgozni, mint más munkahelyen. Ha Super női életpályamintáit vesszük figyelembe (Szilágyi, 2007), akkor úgy tűnhet, hogy míg a nők a kétvágányú életpálya mentén gondolkodnak, addig a megkérdezett férfiak egy része a megszakított életpályát preferálja. Mindezek ellenére elmondható, hogy a nők hagyományos nemi szerepe valamint politikai szerepük összeegyeztethető.

Vizsgálataim alapján megfogalmazhatom, hogy szükség lenne több nőre a politikai döntéshozatalban. Személyiségjellemzőikkel, tapasztalataikkal, az egyes problémák más szemszögű megközelítésével eltérnek férfi kollégáiktól. Ha többen vállalnának politikai szerepet, akkor talán változna a magyarországi politikai kultúra.

A témával kapcsolatosan a következő javaslatok fogalmazódtak meg bennem. Szükség van az ilyen irányú vizsgálatokra, és ezeket országos szintre kellene kiterjeszteni. A lokális és az országos szintű politikában résztvevő nőket és férfiakat meg kellene kérdezni erről a témáról, és véleményüket a nyilvánosság elé kellene tárni. Képet kaphatnánk a politikusok gondolkodásmódjáról, másrészt véleményük azoknak a nők számára is irányt mutató lehetne, akik politikusi pályára szeretnének lépni.

Érdemes lenne áttekinteni a nemzetközi trendeket, kvótarendszereket, és megvizsgálni az ott bevált gyakorlatot. Ezek tükrében átgondolni a magyarországi alkalmazások lehetőségét. Elemzéseket és stratégiákat lehetne készíteni arra nézve, hogyan változna meg a hazai politikai élet, ha több nő venne részt a politikai döntéshozatalban. Ehhez meg kellene vizsgálni

a mai magyar női politikusok életútját, tevékenységét és eredményességét, valamint politikai és szakmai elfogadottságát.

Érdemes lenne az egyetemeken és a főiskolákon a női politikusi életpályáról, szerepvállalásról, az ahhoz kapcsolódó kérdésekről kerekasztal-beszélgetéseket folytatni. Úgy látom, a mai diáklányok jövőképében (a fiúkban sem) nincs benne a politikai út vállalása, fel sem merül bennük az erre való készülődés alternatívája. Nem a pártpolitikára gondolok, hanem a lokális közösségek szolgálatára, amihez az elhivatottságon kívül komoly szakmai felkészülésre lenne szükség.

A kutatások és előtanulmányok segíthetik a politikában részt vevő, illetve politikai szerepet vállalni szándékozó nők körében az életpálya tanácsadást, mely az egész szakmai utat végigkísérheti (Borbély-Pecze, 2009).

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Antic, M. G. (2001): A politikai pártok és a nők viszonyának problematikája In: Lestál Zs. (szerk.) (2001): *Szerepek, szabályok, számok: férfiak és nők a politikában*: konferencia-összefoglaló
<http://www.mona-hungary.hu/object.0741fc99-479e-4410-b157-7a84cfb3f83e.ivy>
(letöltve: 2012.08. 28.)
- Bandi Zs. (2007): A nők a helyi politikában a rendszerváltás után. . In: Palasik M. (szerk.) (2007): *A nő és a politikum. A nők politikai szerepvállalása Magyarországon*. Napvilág, Budapest, pp. 345-395.
- Bodnár I. – Garancsi Gy. (2007): A nők szerepvállalása a pártpolitikai gyakorlatban: a politikusnők karrier típusai. . In: Palasik (szerk.) (2007): *A nő és a politikum. A nők politikai szerepvállalása Magyarországon*. Napvilág, Budapest, pp. 395-450.
- Borbély-Pecze T. B. (2009): A tanácsadás múltja, jelene, kérdései. In: *Életpálya-tanácsadás*. I. évf. 1-2. sz. pp. 10-15.
- Hübel Sz. (2007): A másik és a másság a feminista diskurzusban. In: *Korunk*. 18. évf. 3. sz. pp. 19-26.
- Ilonszki G. (2005): Nők a politikában: az Európai Unió és Magyarország. In: Nagy I. – Pongrácz T.-né – Tóth I. Gy. (szerk.) (2005): *Szerepváltozások. Jelentés a nőké és férfiak helyzetéről*. TÁRKI, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, Budapest. pp. 57-69.
- Ilonszki G. (2008): Női kvóta Magyarországon – ha igen, akkor miért nem? In: Nők a politikai döntéshozatalban munkacsoport (szerk.) (2008): *A női kvóta Magyarországon. A 2007-es év vitája a politikai esélyegyenlőségről*. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest, pp. 9-34.
- Koncz K. (2006): *Nők a politikai hatalomban. Számvetés rendszerváltástól napjainkig*. Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség, Budapest, pp. 35-250.
- Lehmann H. - Polonyi G. (2008): *Nők a helyi közéletben - Empirikus kutatás a helyi politikus nők körében*. Psyma Hungary, Budapest. pp. 9-28.
http://www.mona-hungary.hu/kepek/upload/2008-07/Lehmann_Polonyi.pdf (letöltve: 2012. 09. 30.)
- Lévai K. (2000): *A nő szerint a világ*. Osiris Kiadó, Budapest, pp. 15-66.p., pp. 186-194..

- Lévai K. (2005): A magyarországi feminizmusról. In: Palasik M. – Sipos B. (szerk.) (2005): *Házastárs? Munkatárs? Vetélytárs?*. Napvilág Kiadó, Budapest, pp. 171-185.
- Lévai K. (2009): Nők politikai reprezentáltsága. In: Nagy I. - Pongrácz Tiborné (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 2009*. TÁRKI - Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest, pp. 15-26.
- Nagy B. (2005): A női civil szektor. Nonprofit civil szervezetek tevékenysége a nők esélyegyenlőségének az előmozdítása érdekében. In: Palasik M. – Sipos B. (szerk.) (2005): *Házastárs? Munkatárs? Vetélytárs?*. Napvilág Kiadó, Budapest, pp. 241-262.
- Nyárády G.-né (szerk.) (2008): *Esélyegyenlőség, egyenlőbánásmód. A hátrányos megkülönböztetés felismerése és kezelése a helyi közigazgatásban*. KSzK ROP 3.1.1. Programigazgatóság, Budapest, pp. 159-176.
- Pető A. (1998): *Nőhistóriák. A politizáló magyar nők köréből (1945-1951)*. Seneca, Budapest, pp. 9-46.
- Pető A. (2006): A politikai pártok és nőmozgalmak Magyarországon 1945-1951 között. In: Gyáni G. – Nagy B. (szerk.) (2006): *Nők a modernizáló magyar társadalomban*. Csokonai Kiadó, Debrecen, pp. 278-291.
- Pető A. (2008): *A nők és a férfiak története Magyarországon a hosszú 20. században*. SZMM, Budapest, pp. 97-109.
- Silius, H. (2003): Foglalkoztatottság, egyenlő esélyek és a nőtudomány (women's studies) kilenc európai országban. In: Pető A. (szerk.) (2003): *Női esélyegyenlőség Európában*. Balassi, Budapest, pp. 15-65.
- Szilágyi K. (2007): *Munka- pályatanácsadás mint professzió.*, Kollégium Kft., Budapest, pp. 71-73.
- Tóth E. Zs. (2008): „Csörögtem a fodrásznak, hogy reggel hatra gyere, légy szíves”. Munkásnők, akik országgyűlési képviselők voltak – Éva és Paula története. In: Horváth S. (szerk.) (2008): *Mindennapok Rákosi és Kádár korában*. Budapest. Nyitott Könyvműhely. pp. 264-288.

Jogszábak

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
2012. évi I. törvény a Munka törvénykönyvéről
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: KÉRDŐÍV

A Nők a politikában címmel kérdőíves vizsgálatot végzek. Kérem, hogy válaszaival segítse munkámat.

Nem: Férfi/Nő

Kor:

Település jellege: Magyarországi

Határainkon túli

1. Főváros
2. Megyeszékhely vagy megyei jogú város
3. Egyéb város
4. Nagyközség
5. Falu

Legmagasabb iskolai végzettsége:

1. Egyetem, főiskola
2. Gimnázium, szakközépiskola
3. Szakiskola
4. 8 általános iskola

1. Jelölő szervezet, amelynek színeiben politikai szerepet vállal (párt, civil szervezet, független)

.....

1. MELLÉKLET (FOLYTATÁSA): KÉRŐÍV

2. Az Ön jelölő szervezete önmeghatározását tekintve

Jobboldali

Baloldali

Centrum

3. Politikai tisztsége (polgármester, alpolgármester, képviselői tag stb.):

.....

4. Mikor kapcsolódott be a politikai tevékenységbe?

Rendszerváltás előtt

Rendszerváltás után

5. Tudatosan készült-e a politikai pályára?

Igen

nem

6. Ha igen, mi módon? (több válasz is megjelölhető)

Szakszervezeti tevékenység

A rendszerváltás előtti politikai tevékenység folytatása

A rendszerváltáshoz kapcsolódó ellenzéki mozgalomban szerepvállalás

Politikatudományi stúdiumok

Részvétel politikai ifjúsági szervezetekben

Egyéb

7. Ha nem tudatosan készült, akkor hogy került politikai pályára?

.....

1. MELLÉKLET (FOLYTATÁSA): KÉRŐÍV

8. A politikusi pályát életre szólónak tekinti-e?

Igen

nem

9. Szükség van-e Ön szerint több női politikusra?

1) igen

2) nem

3) nem tudja

10. Ön szerint egy nőnek ugyanannyi esélye van bekerülni egy politikai képviselőtestületbe, mint egy férfinak?

1) igen

2) nem

3) nem tudja

11. Szükségesnek tartja-e a politikai képviseleti rendszerben bevezetni a kvótarendszert?

1) igen

2) nem

3) nem tudja

12. Ha igen, hány százalékos női részvételt határozna meg?

13. A kvótarendszer növelné, vagy csökkentené a politikai rendszer demokratikus jellegét?

1) növelné

2) csökkentené

3) nem tudja

14. Ön szerint, változna-e a politikai döntések tartalma, ha több nő ülne a döntéshozók között?

1) igen

2) nem

3) nem tudja

1. MELLÉKLET (FOLYTATÁSA): KÉRŐÍV

15. Változna-e a szakpolitikák prioritása, ha több nő ülne a döntéshozók között?

1) igen 2) nem 3) nem tudja

16. Ön szerint, a választók jobban bíznak egy női politikusban?

1) igen 2) nem 3) nem tudja

17. Ön szerint a politikai pártok (delegáló szervezetek) jobban bíznak egy női politikusban?

1) igen 2) nem 3) nem tudja

18. Ön szerint, összeegyeztethető a női nemi szerepekkel a politikusi pálya?

1) igen 2) nem 3) nem tudja

19. Milyen személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak?

.....
.....
.....
.....

20. Van-e ebben különbség férfi és női politikusok között?

1) igen 2) nem 3) nem tudja

21. Amennyiben igen, miben más egy női politikus?

.....
.....
.....
.....

2. MELLÉKLET: INTERJÚK FŐBB KÉRDÉSEI

- Elmondaná, hogyan kapcsolódott be a politikai életbe?
- Tudatosan készült erre a pályára? Életre szólónak tekinti a politikusi pályát?
- Ön szerint szükség van több nő politikusra? Megindokolná a választát?
- Mit gondol, egy nőnek ugyanannyi esélye van bekerülni egy politikai képviselőtestületbe, mint egy férfinak? Miben látja különbséget?
- Szükségesnek tartja-e a politikai képviseleti rendszerben bevezessék a kvótarendszert? Hány százalékos női részvételt határozná meg? Miért?
- Mit gondol, a kvótarendszer miben segítene?
- Ön szerint, a választók jobban bíznak egy női politikusban? Megindokolná? Ön szerint a politikai pártok (delegáló szervezetek) jobban bíznak egy női politikusban? Miért?
- Mit gondol, összeegyeztethető a női nemi szerepekkel a politikusi pálya? Milyen tapasztalatai vannak erről a kolléganői körében?
- Milyen személyiségjegyek szükségesek egy politikusnak? Milyen egy ideális politikus?
- Van-e ebben különbség férfi és női politikusok között?
- Elmondaná, hogy tapasztalatai szerint, milyen női képviselővel, kollégával együtt dolgozni? Miben más, mint egy férfi kolléga?
- Véleménye szerint, mi kell ahhoz, hogy valaki politikusi pályát válasszon?
- Milyen tanulmányokat folytasson az a fiatal, aki politikus szeretne lenni?